

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Ana Tiegl

OBRAVNAVA ŽRTEV TRGOVINE Z LJUDMI V SLOVENIJI

Diplomsko delo
univerzitetnega študijskega programa Varstvoslovje

Ljubljana, avgust 2024

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

OBRAVNAVA ŽRTEV TRGOVINE Z LJUDMI V SLOVENIJI

Diplomsko delo

Študentka: Ana Tiegl
Študijski program: Univerzitetni študijski program Varstvoslovje
Mentorica: Izr. prof. dr. Danijela Frangež

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Danijeli Frangež za pomoč in usmerjanje med pisanjem diplomske naloge. Posebno zahvalo namenjam partnerju Domnu in svoji družini za podporo in spodbude med študijem.

OBRAVNAVA ŽRTEV TRGOVINE Z LJUDMI V SLOVENIJI

Ključne besede: trgovina z ljudmi, žrtev, obravnava, programi pomoči

UDK: 343.43(043.2)

Povzetek

Žrtve trgovine z ljudmi pogosto prihajajo iz revnih držav z visoko stopnjo kriminalitete in korupcije, kjer izobraževanje in družinska podpora nista v ospredju in kjer je prisotna zgodovina zlorab. Identifikacija žrtev je otežena zaradi narave kaznivega dejanja, saj žrtve pogosto nezakonito pripeljejo v tujino, zato ne poznajo svojih pravic, jezika in zakonodaje. Slovenija je predvsem tranzitna in ciljna država za žrtve, ki prihajajo iz različnih držav, redkeje pa je država izvora. Trgovina z ljudmi je osnovana na treh elementih: dejanje, sredstva in namen izkoriščanja. Večina žrtev je rekrutirana na podlagi obljub o boljšem življenju, pri čemer so ranljive zaradi brezposelnosti, revščine, neozaveščenosti, pomanjkanja izobrazbe in spolne diskriminacije. Pravilna identifikacija žrtev je ključna za zaščito, varnost in poznejšo rehabilitacijo. V Sloveniji obravnava žrtev trgovine z ljudmi temelji na pristopu, osredotočenem na preživele, in sicer z vključevanjem celostnega pristopa k zdravljenju, vodenja primerov, podpore in svetovanja. Identifikacijo osebe kot žrtve trgovine z ljudmi opravi policija v sodelovanju z nevladnima organizacijama Slovenska karitas in Društvo Ključ. Kljub prizadevanjem je obravnava žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji pomanjkljiva, in sicer zaradi pomanjkanja financiranja, neustreznega prilagajanja programov specifičnim travmam žrtev in pomanjkljive zdravstvene obravnave – zlasti za osebe, ki se spopadajo z odvisnostjo. Predlogi za izboljšanje vključujejo podaljšanje obdobja krizne namestitve, širše izobraževanje sodnih delavcev in prilagoditev programov za nove vrste žrtev ter širšo pomoč, vključno s podporo žrtvini družini in izvornim državam.

TREATMENT OF VICTIMS OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS IN SLOVENIA

Keywords: trafficking in human beings, victim, treatment, assistance programmes

UDC: 343.43(043.2)

Abstract

Victims of trafficking in human beings often come from poor countries with high crime rate and corruption, where education and family support are not in the foreground, and where there's a history of abuse. Identifying victims is made more difficult by the nature of the crime, as victims are often brought abroad illegally, unaware of their rights, language and the law. Slovenia is mainly a transit and destination country for victims coming from different countries, and is rarely a country of origin. Trafficking in human beings is based on the three elements of trafficking in human beings: the act, the means and the purpose of exploitation. Most victims are recruited based on promises of a better life and are vulnerable due to unemployment, poverty, lack of awareness, lack of education and gender discrimination. Proper identification of victims is crucial for their protection, safety and subsequent rehabilitation. In Slovenia, the treatment of victims of trafficking in human beings is based on a survivor-centred approach, incorporating a holistic approach to treatment, case management, support and counselling. The identification of a person as a victim of trafficking in human beings is carried out by the Police in cooperation with the non-government organizations Slovenska karitas and Društvo Ključ. Despite these efforts, the treatment of victims of trafficking in human beings in Slovenia faces shortcomings, such as lack of funding, inadequate tailoring of programmes to the specific trauma of the victims, and inadequate medical treatment, especially for persons with addictions. Suggestions for improvement include extending the period of crisis accommodation, more training for court workers, and adapting programmes to new types of victims and wider assistance, including support for victims' families and their countries of origin.

KAZALO VSEBINE

KAZALO GRAFOV	VI
1 UVOD	1
1.1 Cilji diplomskega dela	2
1.2 Raziskovalni vprašanja	3
1.3 Metode diplomskega dela	3
1.4 Omejitve diplomskega dela	3
2 TRGOVINA Z LJUDMI.....	4
2.1 Opredelitev pojma	4
2.2 Oblike trgovine z ljudmi	5
2.3 Žrtve trgovine z ljudmi	10
3 OBRAVNAVA ŽRTEV TRGOVINE Z LJUDMI	16
3.1 Organizacije s področja obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji	17
3.2 Postopek obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji	18
3.2.1 Slovenska karitas.....	19
3.2.2 Društvo Ključ	19
3.3 Programi pomoči žrtvam trgovine z ljudmi v Sloveniji	20
3.3.1 Celostna oskrba žrtev trgovine z ljudmi – krizna namestitev	21
3.3.2 Celostna oskrba žrtev trgovine z ljudmi – varna namestitev.....	23
3.3.3 Projekt (Re)integracija.....	25
3.3.4 Projekt PATS	27

3.3.5	Podpora osebam v prostituciji in pri izhodu iz nje.....	28
3.3.6	Celostna oskrba MOL	29
3.3.7	Prava zveza.....	29
3.4	Pomanjkljivosti obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji	30
3.5	Predlogi za izboljšavo obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji	33
4	ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	36
5	ZAKLJUČEK.....	38
	VIRI IN LITERATURA.....	41

KAZALO GRAFOV

Graf 2.3.1: Število identificiranih žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji po spolu v letih 2016–2023	14
Graf 2.3.2: Število primerov oblik izkoriščanja, katere so utrpeli identificirane žrtve trgovine z ljudmi v Sloveniji v letih 2016–2023	15
Graf 3.3.1.1: Število in spol žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program Celostna oskrba žrtev–krizna namestitvev v letih 2016–2023	22
Graf 3.3.1.2: Število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program Celostna oskrba žrtev - krizna namestitvev v letih 2016–2023	23
Graf 3.3.2.1: Število in spol žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program Celostna oskrba žrtev–varna namestitvev v letih 2016–2023	24
Graf 3.3.2.2: Število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program Celostna oskrba žrtev - krizna namestitvev v letih 2016–2023	25
Graf 3.3.3.1: Število in spol žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v projekt (Re)integracija v letih 2019–2023	26
Graf 3.3.3.2: Število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v projekt (Re)integracija v letih 2019–2023	27
Graf 3.3.4.1: Število izvedenih individualnih razgovorov s prosilci za azil, opravljenih v okviru projekta PATS v letih 2016–2023.....	28

1 UVOD

Trgovina z ljudmi je kaznivo dejanje, ki zajema prostitucijo in spolno izkoriščanje, prisilno delo in delovno izkoriščanje, prisilno beračenje, prisilno izvajanje kaznivih dejanj, trgovino s človeškimi organi in trgovino z otroki (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023f). Kljub temu da trgovina z ljudmi pomeni resno kršitev človekovih pravic, je pomoč žrtvam še vedno pomanjkljiva, saj pristojni organi prepoznajo samo majhen delež žrtev (La Strada International, n. d.). To uničuje življenja posameznikov, jim jemlje dostojanstvo, svobodo in ogroža njihove temeljne pravice in svoboščine (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023e). Pomembno je razmišljati o tem, kako se lotiti reševanja tako globalne težave. Med mogočimi ukrepi je izredno pomembno ozaveščanje javnosti, saj so mnogi pogosto premalo seznanjeni s pojavnimi oblikami trgovine z ljudmi, načini ravnanja, ki zmanjšujejo tveganje, načini identifikacije morebitnih žrtev in oblikami pomoči. Žrtev trgovine z ljudmi lahko postane kdorkoli, Slovenska filantropija (2018) pa navaja, da so najranljivejši otroci in mladoletniki brez spremstva, sledijo jim (samske) ženske. Na evropski dan boja proti trgovini z ljudmi, tj. 18. oktobra, in svetovni dan boja proti trgovini z ljudmi, tj. 30. julija, vsako leto potekajo javni dogodki z namenom ozaveščanja o tem pojavu (Greta, 2014; Ministrstvo za notranje zadeve, 2023b). V Sloveniji pomoč žrtvam trgovine z ljudmi nudita Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Republike Slovenije, in sicer v sodelovanju z nevladnimi organizacijami, kot so Društvo Ključ – center za boj proti trgovanju z ljudmi (v nadaljevanju Društvo Ključ), Slovenska karitas in Slovenska filantropija. Poleg osebne pomoči je ključnega pomena tudi izvedba sistematične preiskave. Sodelovanje žrtev trgovine z ljudmi v preiskavi oz. kazenskem postopku je odločilno pri preiskovanju in obravnavi domnevnih storilcev na sodišču. Žrtve so namreč lahko glavne priče v preiskavah, pri čemer je pomembna njihova ustrezna obravnava, ki jo izvajajo sodni delavci, saj sodelovanje v kazenskem postopku povečuje možnost t. i. sekundarne viktimizacije. V skupnem boju proti trgovini z ljudmi je ključnega pomena nuditi pomoč in podporo žrtvam, saj to vpliva na njihovo okrevanje in jim hkrati pomaga

v boju proti kaznivemu dejanju. V Sloveniji je za obravnavo problematike trgovine z ljudmi pristojna medresorska delovna skupina, ki se bori proti trgovini z ljudmi. Njene naloge zajemajo pripravo periodičnih akcijskih načrtov, nadzor nad izvajanjem akcijskih načrtov, pripravo periodičnih poročil Vladi Republike Slovenije, pomoč nacionalnemu koordinatorju pri pripravi predlogov za krepitev učinkovitosti politike in ukrepov za boj proti trgovini z ljudmi, in sicer zlasti na preventivnem področju, prav tako pa tudi na področju pomoči žrtvam trgovine z ljudmi (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023c). Pomoč žrtvam trgovine z ljudmi poteka v sklopu več programov. Program Celostna oskrba – krizna namestitev izvaja nevladna organizacija Slovenska karitas, program Celostna oskrba – varna namestitev pa nevladna organizacija Društvo Ključ, ki prav tako izvaja projekt (Re)integracija. Poleg omenjenih obstajajo še projekt PATS – prepoznavanje, pomoč in zaščita žrtev, ki vključuje individualne razgovore s prosilci za azil, program podpore osebam, ki so žrtev prostitucije, projekt Celostna oskrba in Prava zveza (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023d). Vsi programi so v sistem pomoči ustrezno vpeljani, kljub temu pa se med nudenjem pomoči pojavljajo izzivi zaradi nekaterih pomanjkljivosti, ki jih bomo izpostavili v tem zaključnem delu in podali predloge za njihove izboljšave.

1.1 Cilji diplomskega dela

V zaključnem delu bomo predstavili proces obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, in sicer od zaznave kaznivega dejanja dalje. Prav tako bomo obravnavali različne programe pomoči, ki so na voljo žrtvam trgovine z ljudmi v Sloveniji. Posvetili se bomo izzivom in pomanjkljivostim obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji ter predstavili predloge za njihove izboljšave.

1.2 Raziskovalni vprašanja

Raziskovalno vprašanje 1: Kateri so glavni izzivi obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji?

Raziskovalno vprašanje 2: Kako bi lahko izboljšali obravnavo žrtev trgovine z ljudmi?

1.3 Metode diplomskega dela

Za raziskovanje izpostavljene problematike bomo uporabili opisno metodo, s katero bomo analizirali slovensko in tujo literaturo ter s tem proučili obravnavo žrtev trgovine z ljudmi. Poleg analize obstoječe literature bomo dodatne informacije pridobili z izvedbo polstrukturiranih intervjujev. Prošnje za izvedbo intervjujev smo poslali Društvu Ključ, Slovenski karitas in Slovenski filantropiji, po odgovorih pa smo intervju izvedli z Društvom Ključ in Slovensko karitas. Intervju z Društvom Ključ, v katerem je sodelovala ena oseba, je potekal 10. 6. 2024 prek aplikacije Zoom in je trajal 25:38 minut intervju s Slovensko karitas, v katerem so sodelovale 3 osebe, pa je potekal 19. 7. 2024 prek aplikacije Zoom in je trajal 35:26 minut. Oba intervjuja smo zvočno posneli. Po intervjujih smo zapisali odgovore na zastavljena vprašanja.

1.4 Omejitve diplomskega dela

Omejitve zaključnega dela se kažejo v pomanjkanju najnovejših podatkov in raziskav o obravnavani temi, in sicer zaradi nedostopnosti. Pri analiziranju intervjujev je treba prav tako upoštevati morebitno subjektivnost intervjuvanca.

2 TRGOVINA Z LJUDMI

2.1 Opredelitev pojma

Trgovina z ljudmi je kaznivo dejanje, ki vključuje novačenje, prevoz, premestitev, nudenje zatočišča ali sprejemanje oseb z namenom izkoriščanja. Slednje se kaže v grožnjah, uporabi sile oz. prisile, ugrabitvi, goljufiji, prevari, zlorabi pooblastil in ranljivosti, prav tako tudi v plačevanju ali prejemanju plačil oz. koristi za pridobitev soglasja osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo. Izkoriščanje zajema prostitucijo in druge oblike spolne zlorabe, prisilno delo ali storitve, suženjstvo ali podobna stanja, služabništvo ali odstranitev organov. Soglasja žrtve, povezanega z nameravanim izkoriščanjem, pristojni organi ne upoštevajo, če so pri tem uporabili omenjena sredstva prisile. Trgovina z ljudmi vključuje tudi novačenje, prevoz, premestitev, nudenje zatočišča ali sprejemanje otrok zaradi izkoriščanja, četudi pri tem storilci niso uporabili sredstev prisile. Otrok je vsaka oseba, ki ni dopolnila osemnajst let (»Zakon o ratifikaciji Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti z ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (MPTLMOK)«, 2004, 3. člen).

Trgovina z ljudmi je pogosto del organizirane kriminalitete in predstavlja hudo kršitev temeljnih pravic. Prepoveduje jo Listina Evropske unije o temeljnih pravicah. Preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej sta ključni prednostni nalogi Evropske unije in njenih članic (»Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ«, 2011).

V slovenski zakonodaji je o pojavu trgovine z ljudmi navedeno, da mora biti vsak, kdor zaradi prostitucije, drugih oblik spolnih zlorab, prisilnega dela, suženjstva, služabništva ali trgovine z organi, človeškimi tkivi ali krvjo – kupi, prevzame, nastani, prepelje, prodaja,

izroči ali kako drugače bodisi razpolaga z drugo osebo bodisi pri tem posreduje, kaznovan z zaporno kaznijo, ki traja od enega leta do deset let. Če je žrtev tega dejanja mladoletnik/-ica, ki je izkusil silo, grožnje, preslepitve, ugrabitev, zlorabo podrejenega ali odvisnega položaja, tudi z namenom siljenja v nosečnost ali umetno oploditev, storilec mora storilec prestajati zaporno kazen najmanj tri leta. Enaka kazen velja tudi za tiste, ki storijo to dejanje kot člani hudodelske združbe, če so z dejanjem pridobili veliko premoženjsko korist (»Kazenski zakonik RS (KZ-1-UPB2)«, 2012, 113. člen).

Opredelitev trgovine z ljudmi je povezana z njenimi pojavnimi oblikami, ki se spreminjajo (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023f). Čurin (n. d.) navaja, da je dojetanje trgovine z ljudmi močno povezano z razumevanjem lastnosti pojava. V navezavi na to navaja, da se pojav trgovine z ljudmi vse izraziteje širi po svetu, na kar izredno vpliva globalizacija, ki je čezmejne prehode še olajšala. Poudarja tudi, da je vedno več predlogov za priznanje spolne industrije kot splošne gospodarske panoge, da so se razlike med revnimi in bogatimi zaradi političnih in gospodarskih razmer le še povečale in da se s trgovino z ljudmi večinoma ukvarjajo mednarodno organizirane kriminalne združbe. Izpostavljene so torej nekatere lastnosti pojava, ki jih je treba upoštevati pri interpretaciji oziroma opredelitvi pojma.

2.2 Oblike trgovine z ljudmi

Trgovina z ljudmi poteka v treh fazah. Prva faza se nanaša na pridobivanje žrtev, za katero je značilno, da storilci zbirajo in pridobivajo primerne žrtve. Zbiranje navadno poteka na podlagi njihovega socialnega položaja za nadaljnje namene izkoriščanja. Naslednja faza poteka v okviru tranzita ali prevoza. Pridobljeno žrtev je treba spraviti na lokacijo za izvajanje izkoriščanja. Žrtve redko izkoriščajo v kraju, kjer so jih našli, pogosteje jih peljejo na drug kraj v isti ali drugi državi. Tretjo oziroma zadnjo fazo zaznamujeta dejansko izkoriščanje in nadzor nad žrtvijo (Dobovšek, 2012). Odvija se v različnih oblikah, pri čemer ima vsaka oblika svojo dinamiko in značilnosti ter posledice,

ki jih utrpi žrtev. Izkoriščanje vključuje tudi prostitucijo oziroma spolno izkoriščanje, prisilno delo oziroma delovno izkoriščanje, prisilno beračenje, prisilno izvrševanje kaznivih dejanj, trgovino s človeškimi organi, tkivi in krvjo ter trgovino z otroki (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023f).

1. Prostitucija in spolno izkoriščanje

Trgovina z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja je v Evropi najbolj prepoznavna, saj omogoča visok dobiček, hkrati pa je prav v Evropi prisotna t. i. raznovrstna in specializirana ponudba. S tem se ukvarjajo tako organizirane kriminalne združbe kot posamezniki in manjše skupine. Žrtve te oblike izkoriščanja so različne narodnosti, kar vpliva na porast spolnega izkoriščanja v vedno »novih« državah, hkrati pa tudi v izvornih državah. V najranljivejšo skupino žrtev spadajo ženske in dekleta ter otroci. Storitveni dejavnosti za doseg svojega namena uporabljajo tako fizično prisilo kot pogajanja in psihični pritisk, žrtve pa se znajdejo v izkoriščevalskem in ranljivem položaju. Z namenom vpeljave v prostitucijo žrtve pogosto zapeljejo z različnimi ponudbami za delo. Povpraševanje po spolnih storitvah pomembno vpliva na tovrstno izkoriščanje, pri čemer je ključno, da se povpraševanje zmanjša predvsem z ozaveščanjem (Čurin, n. d.).

V splošnem obstajajo štiri načini prisiljevanja žensk in deklet v spolno industrijo. Pomembno je omeniti, da prvi trije načini posameznice uvrščajo v skupino žrtev trgovine z ljudmi, četrti način pa ne. Prvi način se nanaša na situacijo, v kateri so se posameznice odzvale na ponudbo za drugačno delo, vendar jih storilci pri tem zavajajo in nato prisilijo v ponujanje spolnih storitev (Čurin, n. d.). Poleg neposredne zlorabe žrtve z grožnjami ali fizičnem nasiljem lahko trgovci z ljudmi uporabijo tudi grožnje zoper žrtvine družinske člane, da bi jo s tem še dodatno prisilili k izpolnjevanju lastnih pogojev (SBWD Law, 2022). Skladno z drugim načinom storilci posameznicam povejo polresnico o ponujeni zaposlitvi. V navezavi na to jih seznanijo z informacijo o delu v barih in nočnih klubih, ki bo zajemalo predvsem ples striptiza, prikrijejo pa jim to, da bodo morale svoje kliente

tudi spolno zadovoljevati. Delodajalci jim vzamejo potne liste in jim omejijo gibanje, zaradi česar imajo posameznice malo ali celo nič svobode (Čurin, n. d.). Žrtve lahko prepričajo, da trgovcu z ljudmi dolgujejo denar ali da brez njegove pomoči ne morejo preživeti (SBWD Law, 2022). Tretji način se nanaša na situacijo, v kateri vršilci izkoriščanja ženskam in dekletom posredujejo natančne informacije o delu, ki naj bi ga opravljale. Za delo se te nato odločijo zaradi slabih življenjskih razmer in pomanjkanja drugih možnosti, prav tako jih trgovci namerno spravijo v situacijo, ko postanejo od njih odvisne, zaradi česar se jim tudi prepustijo. Posameznice v tem primeru zaslužijo malo ali celo nič. Četrty način velja za ženske in dekleta, ki jih o delu natančno obvestijo in ga tudi prostovoljno sprejmejo ter opravljajo v primernih razmerah. Za delo so ustrezno plačane in so dokaj svobodne (Dobovšek, 2012).

Težave, s katerimi se v prostituciji soočajo moški in dečki, so predvsem posledica spolnih stereotipov. Ti stereotipi ne priznavajo spolne razsežnosti trgovine z ljudmi, ko gre za moške in dečke, in se skoraj v celoti osredotočajo na ženske in deklice (Magugliani, 2023). Metode pridobivanja moških žrtev zajemajo ponudbe za delo, spletne platforme in obljube o materialnih dobrinah. Najpogostejši obliki izkoriščanja predstavljajo komercialni spolni odnosi in izdelava ter distribucija materialov za spolno zlorabo otrok. Moške žrtve se pogosto soočajo z napačnimi prepričanji, da moški ne morejo biti žrtve, strahom pred stigmatizacijo zaradi spolne identitete in pomanjkanjem virov pomoči (Bykerk, 2022).

2. Prisilno delo in delovno izkoriščanje

Organizacija International Labour Organization (n. d.) prisilno delo opredeljuje kot opravljanje storitve, ki se od osebe zahteva z grožnjo s kaznijo, hkrati pa se oseba s tem ni prostovoljno strinjala. Ta opredelitev izhaja iz treh elementov: delo ali storitev, grožnja s kaznijo in nevpletenost. Delo ali storitev se nanaša na vse vrste dela, in sicer neodvisno od dejavnosti ali panoge, grožnja s kaznijo na širok nabor kazni, ki jih storilci uporabijo za prisilo k delu, t. i. nevpletenost pa na neangažiranost. Ta se izraža v navezavi

na koncept svobodne delavčeve privolitve v opravljanje dela in njegovo ozaveščenost, da ga lahko kadar koli preneha opravljati. Za to obliko izkoriščanja velja, da se žrtve vse pogosteje same ne prepoznajo kot žrtve. Ranljivejši so tuji delavci, in sicer predvsem zaradi ekonomske in socialne šibkosti (Policija, 2019).

Med najpogostejše panoge, v katerih storilci zavajajo žrtve, spadajo gradbeništvo, kmetijstvo, tekstilna industrija, rudarstvo in hišni servis. V več evropskih državah nekatere panoge ne zagotavljajo minimalnih mednarodnih delovnih standardov, kar se kaže v neenakih pogojih delavcev v smislu minimalnih plač, delovnega časa in dopusta ter nadurnega dela (Čurin, n. d.).

3. Prisilno beračenje

Prisilno beračenje je oblika izkoriščanja, za katero so najranljivejši otroci. Poleg otrok lahko prisilno beračenje prizadene tudi odrasle, med katerimi so najranljivejši invalidi. Izkoriščevalci posameznikom v celoti odvzamejo pridobljene zasluge. Pri tem je pomembno razlikovati med situacijami, v katerih otroci prosjačijo pod prisilo in to predstavlja zadnjo fazo izkoriščanja, in primeri, ko prosjačijo znotraj družine zaradi finančne ogroženosti, pri čemer to razumejo kot svoj prispevek k izboljšanju razmer v družini (Čurin, n. d.).

4. Prisilno izvrševanje kaznivih dejanj

Ena od oblik trgovine z ljudmi je prisilno izvrševanje kaznivih dejanj in velja za pretežno novo obliko izkoriščanja. Med najranljivejše posameznike spadajo otroci, ki jih pristojni organi pogosteje prepoznajo kot storilce kaznivega dejanja in ne kot žrtev trgovine z ljudmi. Izkoriščevalci posameznike prisilijo v izvrševanje dejavnosti, kot so na primer deljenje in prodaja prepovedanih drog, tatvine in žeparstvo (Čurin, n. d.).

5. Trgovina s človeškimi organi, tkivi in krvjo

Presaditev organov je pogosto najprimernejša in včasih celo edina možnost zdravljenja bolnikov z odpovedjo organov. Zaradi naraščajoče razlike med številom bolnikov, ki potrebujejo organ, in številom organov, ki so na voljo zaradi nesebičnih darovanj, se je razvila nerešljiva napetost med povpraševanjem in ponudbo. Pomanjkanje organov spodbuja obupane bolnike, da iščejo možnosti za nakup organov izven domačega sistema za presaditve. Organi, pridobljeni na črnem trgu, so navadno posledica žrtvovanja revnih in ranljivih darovalcev. Posamezniki sodelujejo zaradi slabih ekonomskih razmer, mnoge so v dejanje prisilili ali jih pretentali. Nezakonito odvzemanje in presajanje organov se dogaja tako doma kot v tujini. Pogosto se pojavlja v državah, kjer so predpisi o presaditvah pomanjkljivi ali jih v praksi slabo izvajajo. To dejavnost lahko izvajajo specializirane kriminalne združbe ali mobilne mreže, ki delujejo brez jasne kriminalne strukture (Gawronska, 2019). Poleg dejavnosti presaditve organov je pomembno razlikovati med trgovino z organi, tkivom in krvjo, kjer so organi, tkivo in kri glavni predmet kaznivega dejanja (Čurin, n. d.).

6. Trgovina z otroki

Otroci najpogosteje postanejo žrtve trgovine z ljudmi v migracijskem procesu, kjer v ozadju vlada želja staršev po boljšem življenju. Trgovci otroke od staršev izolirajo predvsem z uporabo nasilja in prisile, nadzora in narkotikov. Poleg omenjenih so prav tako ranljivi otroci in mladoletniki brez spremstva in brezdomski otroci. Cilj trgovcev je privedi otroka do določene mere dolžniškega in neprostovoljnega suženjstva predvsem za prisilno beračenje, spolno izkoriščanje, prisilne poroke in nezakonite posvojitve.

Beračenje otrok je oblika dela, pri kateri otrok prosi mimoidoče za denar, ker je reven, pri čemer prodaja majhne predmete. Prisilo otroka v beračenje na več mogočih načinov pristojni na splošno obravnavajo kot eno od najškodljivejših oblik otroškega dela. Prisilno beračenje otrok vključuje izkoriščanje, ki se kaže v kombinaciji neugodnih

okolščin za otroke. Te se nanašajo na neprostovoljno delo, nizka plačila, nevarne delovne in življenjske razmere ter omejen dostop do izobraževanja (Drydakis, 2023).

Deklice so ranljive predvsem za spolno izkoriščanje, medtem ko so dečki najranljivejši za izkoriščanje s prisilnim delom in izvrševanjem manjših kaznivih dejanj ter beračenje (Berger Cardoso in Fong, 2010). Na hitro naraščanje te kriminalne dejavnosti po svetu poleg migracij močno vplivajo tudi revščina, vojni spopadi in naravne nesreče. Vse to vpliva na povečanje ranljivosti socialno in ekonomsko prizadetih otrok (Crawley idr., 2018).

Prisilne poroke bi lahko obravnavali kot družbeni pojav, ki je močno povezan s kulturo in vero, poleg tega pa v določeni meri tudi z ekonomijo in državo. Da nek pojav razumemo kot prisilno poroko, je pomembno razumeti, da v prisilno zakonsko zvezo ne privoli vsaj ena od vpletenih oseb. Za vpletenost v pojav sta potrebna pritisk (fizični, čustveni ali psihološki) in prisila (Kocjančič, 2019). Za prisilne poroke so ranljivejše deklice in dekleta, pri čimer ne smemo izključiti dečkov, saj so tudi oni lahko žrtve te oblike trgovine z ljudmi.

Med nezakonite posvojitve sodijo nezakonita ravnanja agencij, ki se ukvarjajo s posvojitvami, in posledično posvojitve, izvedene na črnem trgu (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023f).

2.3 Žrtve trgovine z ljudmi

Žrtev trgovine z ljudmi lahko postane kdorkoli, vendar obstajajo skupne značilnosti žrtev, zaradi katerih so lahko za trgovino z ljudmi ranljivejše in bolj izpostavljene. Clawson in Dutch (2008) navajata, da ranljivejši posamezniki pogosto prihajajo iz revnejših držav z visoko stopnjo kriminalitete in korupcije. Prav tako pogosto nimajo dobrih možnosti za izobraževanje in odraščajo brez družinske podpore. V to skupino je mogoče umestiti osirotele posameznike, begunce in brezdomce. Prav tako je za žrtve trgovine z ljudmi

značilna zgodovina psihične in fizične zlorabe. Kljub navedenemu je identifikacija žrtev trgovine z ljudmi otežena, nanjo pa močno vpliva narava kaznivega dejanja. Žrtve v tujo državo mnogokrat pripeljejo nezakonito, saj to trgovci uporabljajo kot eno od oblik nadzora. Ob tem se žrtve ne zavedajo svojih pravic, ne poznajo tuje zakonodaje in ne znajo tujega jezika. Vse to vpliva na prikrivanje in omogočanje izvrševanja kaznivega dejanja.

Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije (2016) je v Priročniku o identifikaciji, pomoči in zaščiti žrtev opredelilo 4 sklope kazalnikov za lažjo prepoznavo žrtev trgovine z ljudmi. Med njimi so:

- Splošni kazalniki. Ti se nanašajo na situacijo, ko oseba ne ve, kje je in skozi katere države je ali bo potovala, ne zna natančno opredeliti oziroma predstaviti namena svojega potovanja, ne pozna kraja, kjer bo bivala, in ne ve, koliko časa bo tam preživela. Oseba potuje z več podobno oblečenimi osebami, glavni indikator pa je posedovanje ponarejenega potnega lista, ki naj bi bil žrtvina last.
- Kazalniki vedenja. Ti kazalniki se nanašajo na kretnje, kot je izmikanje očesnemu ali pogovornemu stiku. Oseba pove, da potuje kot individualni potnik, in zagotavlja, da drugih članov svoje skupine ne pozna; prav tako je bodisi preveč zgovorna ali pretirano tiha in prestrašena, vede se po navodilih in govori naučeno, do uradnih oseb se vede neprimerno, prestrašeno in brez zaupanja. V ta sklop kazalnikov sodijo tudi zunanji indikatorji, kot so vidne poškodbe, neprimerna oblačila in splošne značilnosti vsakega posameznika, kot so starost, spol in osebni predmeti, ki bi lahko nakazovali na verjetnost, da je oseba žrtev trgovine z ljudmi.
- Kazalniki posameznih oblik trgovine z ljudmi. Kazalniki, ki kažejo na spolno izkoriščanje, kljub temu da ni mogoče opredeliti starost osebe, so pogost nadzor nadrejenega, menjavanje lokacije, kjer opravlja delo, nastanitev je mogoča tudi v objektu, kjer dela, pri čemer so življenjski in delovni pogoji zelo slabi. Oseba pozna jezik države le v obsegu splošnih besed, pogosto so s področja spolnosti, nima lastnih denarnih sredstev ali osebnih dokumentov, pogosto je prisiljena

lagati v policijskih postopkih in izvajati nezakonita in poniževalna ravnanja. Kazalniki, ki omogočajo identifikacijo žrtev prisilnega beračenja in izvajanja kaznivih dejanj, predpostavljajo, da je starost osebe, ki je prisiljena beračiti ali izvajati kazniva dejanja, lahko zelo različna, pogosto pa so to otroci, invalidi in migranti. Na osebah so opazne telesne poškodbe, ki nakazujejo na namerno škodovanje in pohabljanje; otroci se gibljejo v večjih skupinah z nekaj odraslimi in pogosto pripadajo isti narodnosti. Kazalniki, ki omogočajo identifikacijo žrtev prisilnega dela, predvidevajo, da gre za delavca, ki delo opravlja v nevarnem in neprimernem okolju, je brez ustrezne izobrazbe, varnostne opreme in izkušenj za varno delo; v istem delovnem okolju je mogoče opaziti delavce z isto etnično pripadnostjo, kar nakazuje na selektivno zaposlovanje. Delavci delo opravljajo brez premorov, delovni čas ni opredeljen, delajo preveč dni tedensko, plačila so zelo nizka ali jih sploh ni, pogodbe o zaposlitvi pa delodajalec delavcem ni predstavil.

- Kazalniki za prepoznavo otrok kot žrtev trgovine z ljudmi. Ti vključujejo znake prestrašenosti in neprimernega vedenja za njihovo starost, pomanjkanje izobrazbe in interesa za igro, neprimerna oblačila, pretirano sramežljivost, izogibanje očesnemu stiku in telesnim dotikom, odsotnost stika s starši in nerazumevanje jezika.

Pomembno je poudariti, da prisotnost katerega od kazalnikov še ne pomeni, da gre za primer trgovine z ljudmi. Kljub temu kazalniki pomagajo prepoznati potencialne žrtve in omogočajo nadaljnje korake pri obravnavi morebitnih nezakonitih dejanj (Ministrstvo za notranje zadeve, 2016).

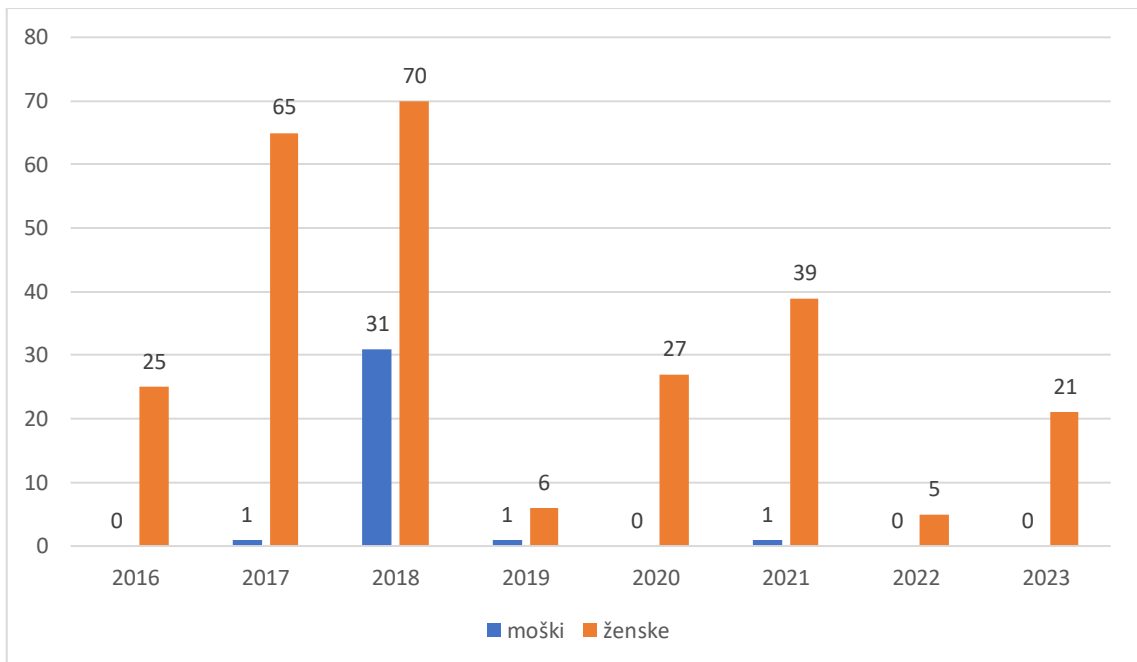
Trgovina z ljudmi na različne načine vpliva na skoraj vse države na svetu. Na podlagi tranzita žrtev lahko države delimo na države izvora, iz katerih se žrtve rekrutirajo, ciljne države, kjer trgovina z ljudmi poteka, in tranzitne države, skozi katere žrtve potujejo od izvirne do ciljne države (Schönhöfer, 2017). GRETA, tj. skupina strokovnjakov za ukrepanje proti trgovini z ljudmi, navaja (2014), da je na podlagi informacij organov pregona Slovenija za žrtve trgovine z ljudmi predvsem tranzitna in ciljna država, v vlogi

države izvora pa je redko. Slovenija je večinoma tranzitna država za žrtve, ki prihajajo iz Ukrajine, Romunije, Bolgarije, Moldavije, z Madžarske, Slovaške, Češke in iz Dominikanske republike. Žrtve nato premestijo v ciljne države za namene izkoriščanja (European Commission, n. d.). GRETA prav tako izpostavlja (2014), da za identifikacijo osebe kot žrtve trgovine z ljudmi zadostujejo utemeljeni razlogi za sum, da je bila izpostavljena trem elementom, povezanim z opredelitvijo trgovine z ljudmi. To so dejanje (prevoz, premestitev, novačenje, sprejemanje oseb in nudenje zatočišča), sredstva oziroma uporaba sile ali grožnje, goljufiga, zloraba pooblastil, prevara in ugrabitev ter namen izkoriščanja, ki se kaže v različnih oblikah trgovine z ljudmi. Prav tako Bučar Ručman in Frangež navajata (2014), da v skupino žrtev spadajo tudi žrtve, ki se same ne prepoznajo kot žrtve trgovine z ljudmi.

Večina žrtev v proces trgovine z ljudmi vstopi nezavedno ali na podlagi preslepitve oz. prisile, pri čemer se največji vabljeni dejavnik potencialnih žrtev kaže v želji po boljšem življenju. Na ranljivost žrtev tako pomembno vpliva brezposelnost. Z brezposelnostjo je povezana revščina, zato so obljube po boljšem življenju še bolj mamljive za posameznika v stiski. K ranljivosti močno pripomoreta tudi neozaveščenost in naivnost, kar še posebej mlade posameznike spravi v nevarnost za trgovino z ljudmi. S tem sta povezana še pomanjkanje (formalne) izobrazbe in spolna diskriminacija (Dobovšek, 2012).

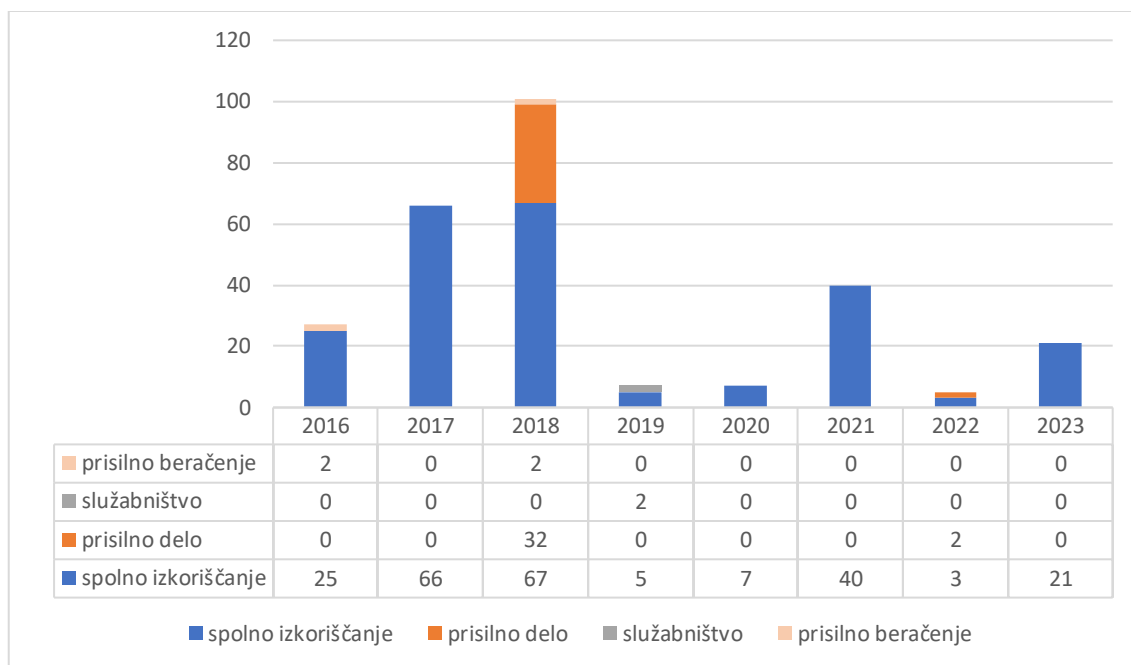
Trgovina z ljudmi zajema številne oblike izkoriščanja, vendar ni vsak posameznik enako ranljiv za vsako vrsto izkoriščanja. Spolni stereotipi tako negativno vplivajo na prepoznavanje moških žrtev, kar preprečuje, da bi prejeli potrebno pomoč in zaščito (The Inter-Agency Coordination Group, 2017).

Graf 2.3.1 prikazuje število identificiranih žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji po spolu, in sicer v letih 2016–2023.

Graf 2.3.1: Število identificiranih žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji po spolu v letih 2016–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

Z grafa 2.3.2 je razvidno število primerov oblik izkoriščanja, ki so jih utrpele identificirane žrtve trgovine z ljudmi v Sloveniji v letih 2016–2023.

Graf 2.3.2: Število posameznih oblik izkoriščanja, ki so jih utrpele identificirane žrtve trgovine z ljudmi v Sloveniji v letih 2016–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

Različne skupine žrtev imajo specifične potrebe in tveganja, kar zahteva prilagojene pristope za njihovo zaščito. Poglobljeno razumevanje teh potreb je ključno za naslednje obravnavo žrtev.

3 OBRAVNAVA ŽRTEV TRGOVINE Z LJUDMI

Žrtve trgovine z ljudmi se znajdejo v ranljivem položaju, v katerem so izpostavljene tako fizičnim kot psihičnim travmam, zato potrebujejo temeljito pomoč. Trgovci z ljudmi se ne ukvarjajo z zdravstveno oskrbo in vsem, kar se jim zdi manj pomembno. Žrtvam dovolijo, da si priskrbijo zdravljenje le, kadar njihovo zdravstveno stanje ovira zaslužek. Žrtve se pogosto bojijo poiskati pomoč zaradi strahu pred fizičnim nasiljem ali grožnjami z maščevanjem, če bi razkrile razmere, v katerih živijo. Na začetku je zato priporočljivo izbrati pristope, osredotočene na preživele osebe, s katerimi bi te izpostavile svojo izkušnjo, kar bi jim omogočilo nadzor in vzpostavilo občutek varnosti in zaupanja. Ključnega pomena je žrtvam omogočiti razumevanje nadzora nad nadaljevanjem lastne poti. Strokovni delavci, ki obravnavajo žrtve trgovine z ljudmi, morajo imeti celosten pristop k ocenjevanju, zdravljenju, vodenju primerov, podpori in svetovanju. Žrtve trgovine z ljudmi se soočajo s številnimi kompleksnimi razvojnimi, duševnimi in socialnimi izzivi. Zaradi raznolikih težav, s katerimi se soočajo – od vključenosti v kazenskopравни sistem, soočanja s telesnimi in duševnimi travmami, premagovanja odvisnosti od prepovedanih substanc, premagovanja odtujenosti od družine in skupnosti, soočanja s problemi duševnega zdravja do vnovičnega vključevanja v vsakdanje življenje in delo – morajo strokovni delavci ocenjevanje obravnavati kot nenehen in celovit proces. Ta mora potekati ob vsakem srečanju in se ne sme osredotočati le na duševno zdravje, temveč tudi na telesno zdravje, osnovne potrebe in poklicno podporo (Marburger in Pickover, 2020). V tem poglavju bomo predstavili programe pomoči v Sloveniji, ki so na voljo žrtvam, če se zatečejo po pomoč. Prav tako bomo predstavili pomanjkljivosti in predloge za izboljšanje obravnave.

3.1 Organizacije s področja obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji

Na področju zagotavljanja pomoči žrtvam trgovine z ljudmi sta v Sloveniji pristojni dve ministrstvi, in sicer Ministrstvo za notranje zadeve in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Obe sodelujeta z nevladnima in humanitarnima organizacijama, natančneje z Društvom Ključ in Slovensko karitas, na področju boja proti trgovini z ljudmi pa deluje tudi Slovenska filantropija.

Društvo Ključ je nevladna, humanitarna, neprofitna in prostovoljna organizacija, ki se posveča zagotavljanju neposredne pomoči žrtvam trgovine z ljudmi, če izkažejo željo po pomoči. Izvaja različne programe pomoči, ki se osredotočajo na okrevanje posamezne žrtve in na ozaveščanje tako splošne kot strokovne javnosti (Društvo Ključ, 2022b). V Društvu Ključ potekajo izobraževanja za sodne delavce. Izobražujejo se o lastnostih žrtev, ki so vključene v programe in kazenske postopke, in ugotavljajo, zakaj nekatere osebe na prvi pogled ne izgledajo verodostojne priče. O primernosti pričanja in pripravi osebe na pričanje se izobražuje tudi Društvo Ključ samo. Poleg programov pomoči in ozaveščanja javnosti sodeluje tudi na področju oblikovanja politike s tega področja. Organizacija se močno zavzema za zagotavljanje primerne oskrbe žrtev in za njihovo vnovično integracijo v družbo (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024). Druga pomembna humanitarna organizacija je dobrodela ustanova Slovenska karitas, katere temelj delovanja je prostovoljno delo. V svojem delu se osredotoča na področje preventive, namestitev žrtev v primerno in varno okolje, zavzema se za celostno oskrbo žrtev, v sklopu svojega dela izobražuje in se mednarodno povezuje (Karitas, 2021). Na istem področju deluje tudi Slovenska filantropija, humanitarna organizacija, ki svoje delo opravlja v javnem interesu. Slovenska filantropija neposrednega dela z žrtvami trgovine z ljudmi ne opravlja, vendar organizira projekt z naslovom Boj proti trgovini z ljudmi – širjenje informacij je orožje proti izkoriščanju. Namen projekta je ozaveščanje o nevarnostih trgovine z ljudmi in identifikaciji žrtev (Slovenska filantropija, 29. 10. 2018). Vse tri humanitarne organizacije so članice medresorske delovne skupine, ki se bori proti trgovini z ljudmi in v kateri sodelujejo z drugimi državnimi institucijami in organizacijami

z namenom pomoči žrtvam, boja proti trgovini z ljudmi in preventive. Naloga medresorske delovne skupine, ki se bori proti trgovini z ljudmi, zajemajo pripravo, nadzor in izvajanje akcijskih načrtov ter pripravo poročil, namenjenih Vladi RS. Delovna skupina prav tako sodeluje z nacionalnim koordinatorjem, in sicer pri oblikovanju predlogov za izboljšanje učinkovitosti politike in ukrepov za boj proti trgovini z ljudmi. Pri tem se osredotoča na preventivne ukrepe in pomoč žrtvam (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023c). Za obravnavo primerov nameščanja žrtev je pomemben tudi multidisciplinarni tim. Imenuje ga nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi in se oblikuje ob vsakem primeru namestitve žrtve v varno hišo (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023a). Namen oblikovanja multidisciplinarnega tima je, da so ključni deležniki, pomembni za obravnavani primer, prisotni in si med seboj predajo pomembne informacije. Ključno je, da napišejo sklepe, ki so bistveni za nadaljnje postopke, in ocenijo žrtvino ogroženost. Multidisciplinarni tim je mogoče sklicati tudi pred namestitvijo žrtve v program krizne namestitve (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024).

3.2 Postopek obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji

V postopku obravnave je žrtev trgovine z ljudmi treba seznaniti z vsemi pravili in postopki ter ji omogočiti, da se lahko sama odloči, ali in kako bo v postopku nadaljevala. Žrtev mora imeti čas, da razmisli in se privadi na svoj položaj v postopku. To je minimalni standard, ki mora veljati za vsak primer obravnave. Sodelovanje med organi pregona, strokovnimi delavci in žrtvijo mora temeljiti na poštenosti in odkritosti z vseh strani. Poleg tega, da je oseba identificirana kot žrtev trgovine z ljudmi, je pomembno zgraditi tudi zaupen odnos med žrtvijo in osebami, ki ji nudijo pomoč (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024). Na podlagi izmenjanih informacij med žrtvijo in drugimi deležniki žrtev sama oceni tveganje in se odloči, ali bo sodelovala v kazenskem postopku. Pri tem ji je treba svetovati in pomagati, zato je v celotnem postopku nujna pomoč strokovnjakov iz nevladnih organizacij, ki se v praksi največ ukvarjajo s pomočjo žrtvam. Pri tem je ključno upoštevati, da žrtve trpijo za hudimi travmami in strahovi, zato toliko bolj potrebujejo natančne informacije in podrobnosti o postopku obravnave, v katerega bodo vključene

(Dobovšek, 2012). Neposredno delo z žrtvami v Sloveniji opravljata nevladni organizaciji Slovenska karitas in Društvo Ključ.

3.2.1 Slovenska karitas

Postopek obravnave se začne s klicem policije, ki Slovensko karitas obvesti o načrtovani raciji ali osebi, ki so je bilo mogoče prepoznati kot žrtev trgovine z ljudmi. O raciji so lahko delavci obveščeni en dan pred izvedbo, o prepoznani žrtvi pa že isti dan, ko se oseba zateče k njim po pomoč. Kadar policija presodi, da gre za žrtev trgovine z ljudmi, pokliče strokovne delavce in žrtev pripeljejo na dogovorjeno lokacijo, tj. sedež Slovenske karitas. Tam strokovni delavci opravijo pogovor, v katerem se predstavijo in pojasnijo, kaj nudijo in kakšni so pogoji za vključitev v program. Na tej točki se vzpostavi prvo zaupanje, ki je za nadaljnje okrevanje žrtve zelo pomembno. Po zaključku pogovora žrtve odpeljejo na skrito lokacijo, kjer so strokovni delavci z njimi toliko časa, dokler tako oni kot žrtve ne presodijo, da je situacija dovolj stabilna, da lahko osebe ostanejo same. Pogosto je na začetku potrebna 24-urna prisotnost, in sicer zaradi obstoječih strahov ali posttravmatskih težav zaradi vsega doživetega (Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024). Po koncu programa se žrtev odloči, ali želi v kazenskem postopku sodelovati s policijo in ali se želi vključiti v nadaljevalne programe pomoči, ki jih nudi Društvo Ključ (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024).

3.2.2 Društvo Ključ

Društvo Ključ (intervju, 10. 6. 2024) je navedlo, da so delavci društva prvi, s katerimi oseba stopi v stik v želji po pomoči. Oseba lahko sama kontaktira Društvo Ključ prek dežurne številke za telefonsko svetovanje, včasih pa Društvo Ključ kontaktira policija, in sicer s povabilom k sodelovanju z namenom svetovanja in informiranja žrtvam. V prvem primeru je pomembno, da strokovnjaki žrtev poslušajo, ji predstavijo potek pomoči in ponudijo spremstvo na policijsko postajo. Če se oseba odloči, da bo sprejela pomoč,

delavci Društva Ključ za čas programa krizne namestitve, ki traja 30 dni, izstopijo iz komunikacije z žrtvijo in primer predajo delavcem Slovenske karitas. Po predaji primera vsi pristojni skličejo multidisciplinarni tim, da bi lahko vsi udeleženi predali relevantne informacije in pripravili načrt obravnave. Ko žrtev vstopi v začetni proces nudenja pomoči, ji Društvo Ključ vedno omogoči čas zase, da si odpočije, se naspi in naje ter predela celotno dogajanje okoli sebe. Žrtvi je treba predstaviti vso potrebno dokumentacijo, kar nastopi zatem, ko se žrtev na celotno situacijo že privadi. Nato se z žrtvijo vzpostavi rutina, ki zajema redna svetovanja in ustvarjanje rednih osebnih načrtov (vsaj enkrat mesečno). Ko oseba zaključi program krizne namestitve, se lahko vključi v program varne namestitve in pozneje v projekt (Re)integracija, ki je neke vrste nadaljevalni program.

Prisotni so tudi primeri, v katerih Društvo Ključ ne predstavlja prvega stika med strokovnimi delavci in žrtvijo. V tem primeru se z osebo prvič seznanijo na srečanju multidisciplinarnega tima, ki ga skličejo preden je žrtev nameščena v program krizne namestitve Slovenske karitas (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024).

3.3 Programi pomoči žrtvam trgovine z ljudmi v Sloveniji

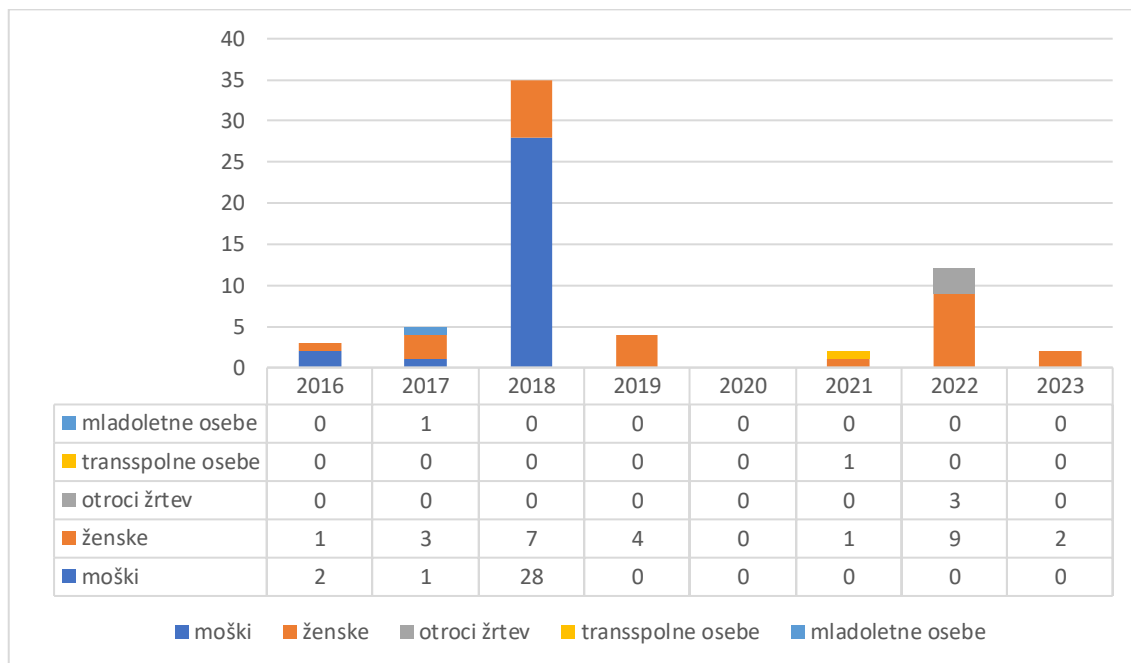
Na začetku procesa nudenja pomoči je ključno, da se oseba prepozna kot žrtev, saj se velikokrat zgodi, da osebo kot žrtev prepoznajo policija ali nevladne organizacije, ki žrtvam nudijo pomoč, sama pa se ne vidi v vlogi žrtve, pri čemer posledično ne vidi potrebe po vstopu v programe pomoči. Ko osebo seznanijo z vsemi pomembnimi informacijami in izrazi željo po pomoči, jo organi pregona prepoznajo kot žrtev trgovine z ljudmi, zato se lahko začne tudi postopek nudenja pomoči (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024).

3.3.1 Celostna oskrba žrtev trgovine z ljudmi – krizna namestititev

Krizna namestititev je program, ki ga izvaja Slovenska karitas in žrtvam trgovine z ljudmi omogoča umik od trenutne situacije. Takoj, ko policija osebo prepozna kot žrtev trgovine z ljudmi in oseba izrazi željo po pomoči, ji v okviru tega programa pripadeta takojšna pomoč in podpora, kar ni pogojeno z njeno odločitvijo o sodelovanju v kazenskem postopku. Program krizne namestitve traja 30 dni in predstavlja obdobje žrtvinega okrevanja. V tem času se žrtev seznanijo z različnimi oblikami pomoči, ki so ji na voljo, hkrati pa ima možnost, da si opomore in se stabilizira. V tej fazi je zelo pomembno vzpostaviti zaupen odnos med strokovnimi delavci in žrtvijo. Program vključuje varno nastanitev na tajnih lokacijah, ustrezno oskrbo, psihosocialno pomoč, zdravstveno varstvo, 24-urni stik s strokovnimi delavci in pomoč za otroke žrtev (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Karitas, 2021). Vključitev v program je prostovoljna. Pogosto se zgodi, da žrtev, ki jo je prepoznala policija, sebe ne prepozna kot žrtev trgovine z ljudmi. Policija žrtvam ponudi program in zaščito, vendar se žrtve niso dolžne odzvati in sprejeti ponujene pomoči, če tega ne želijo (Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024). Poleg neposredne podpore žrtvi program zajema tudi ozaveščanje otrok, mladih in pedagoškega ter izobraževalnega osebja o tveganjih trgovine z ljudmi (Karitas, 2021). Program ima vzpostavljen sistem pomoči za žrtve s posebnimi potrebami, ki zahtevajo drugačen pristop. To vključuje stanje nosečnosti in njene posledice, različna zdravstvena stanja, primere invalidnosti in psihološke ali duševne motnje (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023d). Slovenska karitas je navedla (intervju, 19. 7. 2024), da je program ustrezno zastavljen in ga uspešno izvaja, kar je tudi posledica angažiranosti prostovoljcev. Slovenska karitas pri izvajanju programa sodeluje z usposobljenimi prostovoljci, s katerimi zagotavljajo 24-urno dostopnost za žrtve, ki jo potrebujejo. Ta proces je zahteven, saj je treba prostovoljce ustrezno usposobiti za razumevanje dinamike posttravmatske stresne motnje in zagotoviti, da jim bo tako delo ustrezalo ter da jim bo problematika znana. Prostovoljci prinašajo zunanji svet v življenje žrtev, ki z zunanjim svetom 30 dni nimajo stikov, in sicer neodvisno od starosti, spola ali drugih značilnosti. Hkrati nudijo raznolikost pristopov in žrtvam omogočajo, da si same izberejo

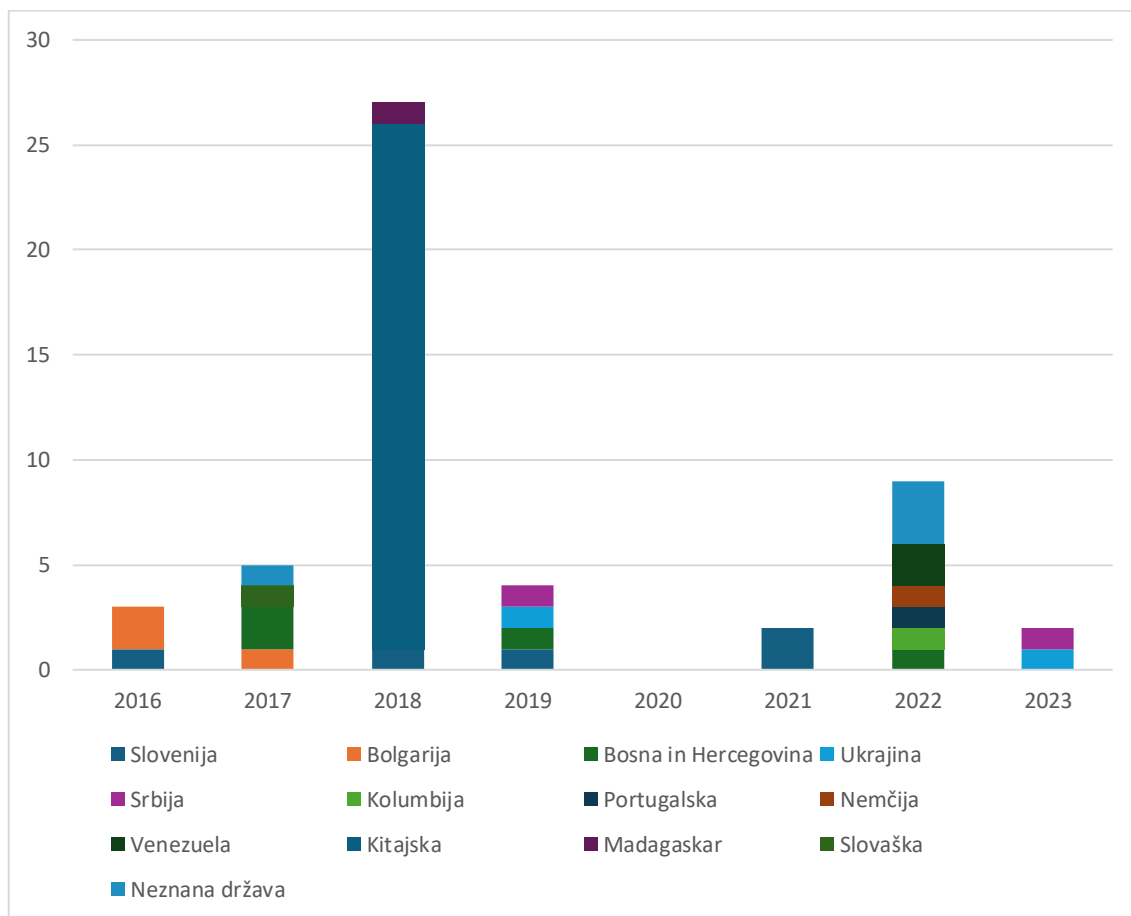
osebo, s katero se najboljše počutijo in želijo sodelovati. Program se izvaja že od leta 2006 in ga financira Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS.

Graf 3.3.1.1 prikazuje število in spol žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program celostne oskrbe žrtev, natančneje tistih, ki so bili krizno nameščeni v letih 2016–2023.

Graf 3.3.1.1: Število in spol žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program celostne oskrbe žrtev – krizna namestitvev – v letih 2016–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

Graf 3.3.1.2 predstavlja število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program celostne oskrbe žrtev – krizna namestitev – v letih 2016–2023.

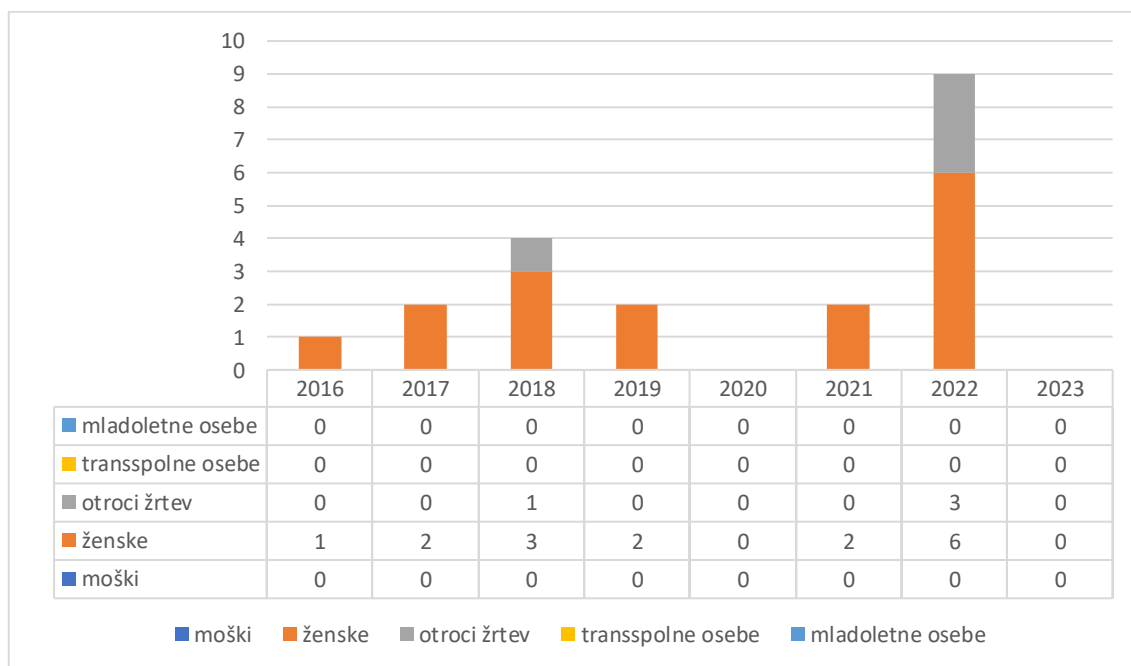
Graf 3.3.1.2: Število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program Celostna oskrba žrtev – krizna namestitev – v letih 2016–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

3.3.2 Celostna oskrba žrtev trgovine z ljudmi – varna namestitev

Celostna oskrba žrtev predstavlja enega od dveh ključnih programov pomoči, ki ga izvaja Društvo Ključ. Ta program je, za razliko od krizne namestitve, pogojen s sodelovanjem s policijo. Med sodelujočimi velja vzajemni interes, saj policija pomaga Društvu Ključ pri izvajanju celotnega programa, Društvo Ključ pa sodeluje z žrtvami, da bi policiji pomagala v kazenskem postopku, kar pogosto vključuje sodelovanje žrtve kot prič.

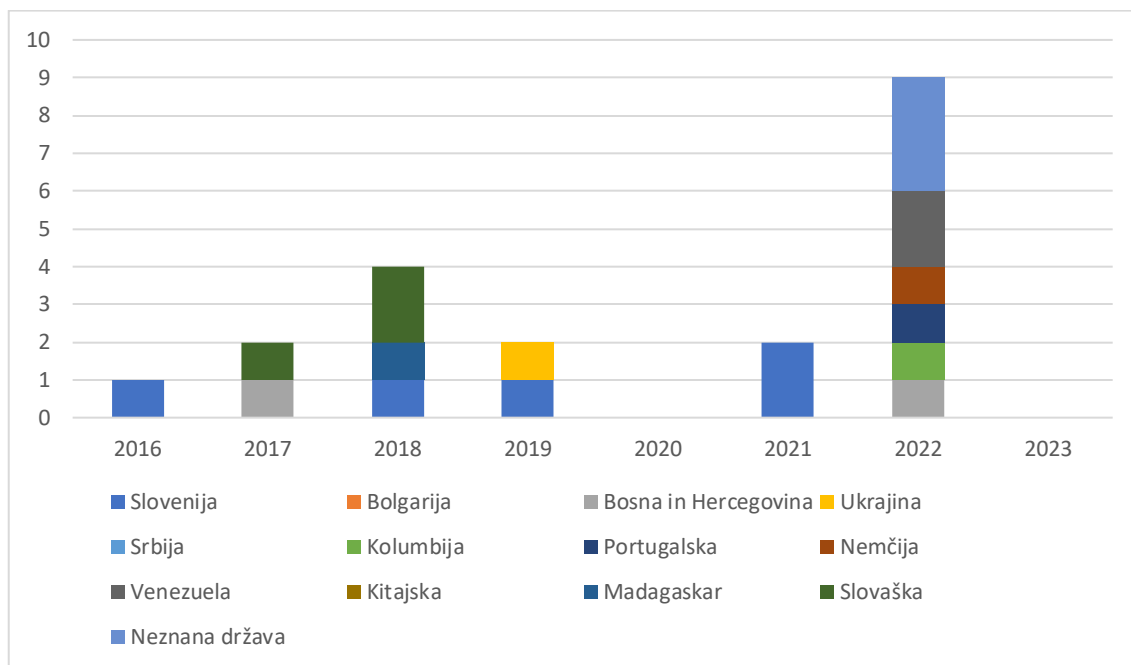
Glavni namen programa je žrtvi omogočiti nastanitev v varnem prostoru. V tem času sta žrtvi na voljo svetovanje in spremstvo na različne lokacije, kot so sodišča ali zdravniški pregledi. Žrtvi v času bivanja v varnem prostoru pripada tudi finančna pomoč v obliki tedenskih zneskov (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Društvo Ključ, 2022a). Program velja za dolgotrajnejšo obliko pomoči, ki poleg osnovnih storitev nudi tudi pomoč otrokom pri seznanjanju z njihovimi pravicami ter podporo otrokom, ki so bili žrtve trgovanja. Žrtve so lahko v program vključene do konca kazenskega postopka ali na podlagi njenih specifičnih potreb. Poleg neposredne pomoči program vključuje ustrezno usposabljanje strokovnih delavcev, ki so pristojni za izvajanje oskrbe. Če žrtev izrazi željo po vrnitvi v državo izvora, jim v okviru programa to tudi omogočijo. Društvo program izvaja od leta 2001 in ga financira Ministrstvo za notranje zadeve (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Ministrstvo za notranje zadeve, 2023a).

Graf 3.3.2.1 predstavlja število in spol žrtev trgovine z ljudmi, vključenih v program celostne oskrbe žrtev (varna namestitve) v letih 2016–2023.

Graf 3.3.2.1: Število in spol žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program celostne oskrbe žrtev (varna namestitve) v letih 2016–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

Graf 3.3.2.2 predstavlja število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program celostne oskrbe žrtev (krizna namestitvev) v letih 2016–2023.

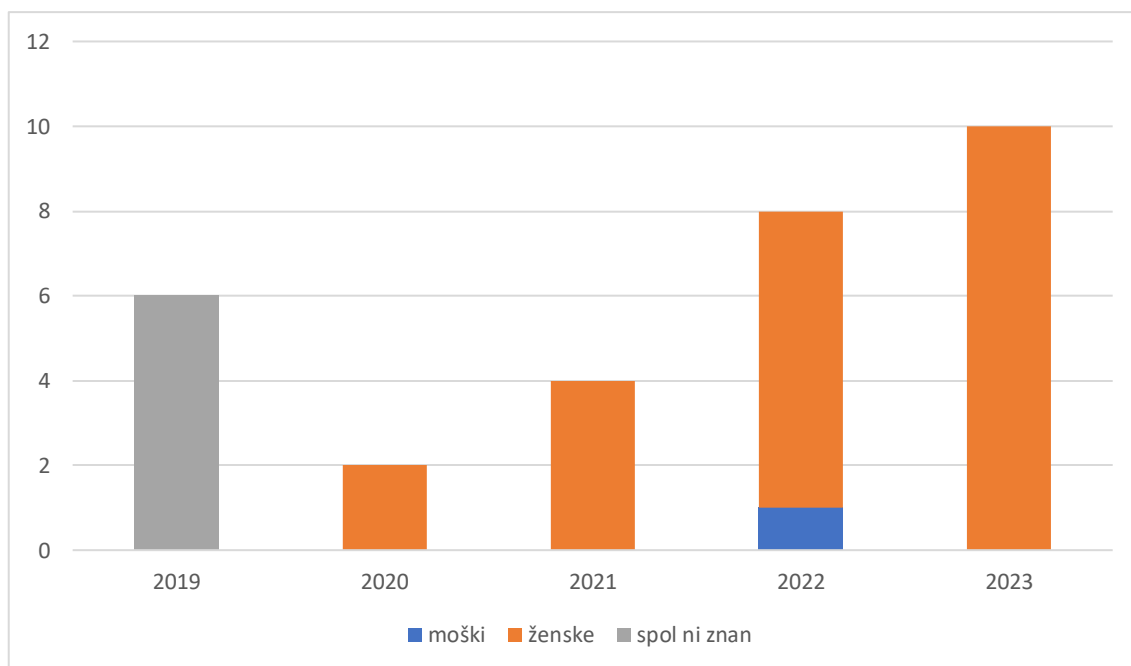
Graf 3.3.2.2: Število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v program celostne oskrbe žrtev (krizna namestitvev) v letih 2016–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

3.3.3 Projekt (Re)integracija

(Re)integracija predstavlja nadaljevanje programa celostne oskrbe (varna namestitvev) in je drugi ključni program pomoči, ki ga izvaja Društvo Ključ. (Re)integracija je namreč najpomembnejši korak v celotnem procesu žrtvinega okrevanja. Program traja dve leti in so ga pričeli izvajati leta 2019. Tedaj so ga financirale državna policija, Mestna občina Ljubljana in Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij, leta 2021 pa je projekt financiralo samo Ministrstvo za notranje zadeve. Žrtev je pomembno vključiti v program, ko varna hiša zanjo ni več primerna nastanitev in izrazi željo po nadaljevanju dejavnosti iz prejšnjih programov. V okviru programa Društvo Ključ žrtvam še vedno nudi svetovanje, terapevtske delavnice, vključitev v psihoterapijo, spremstvo

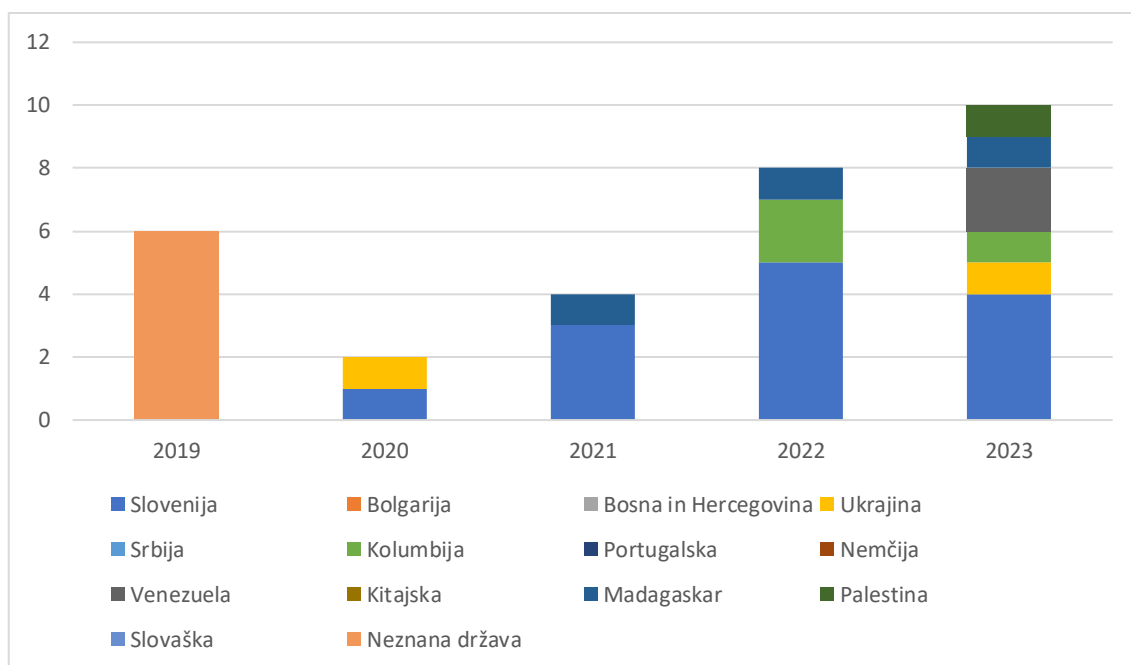
in zagovorništvo – torej vse, kar je bilo vključeno že v prejšnjem projektu. Razlika je le v tem, da žrtve ne bivajo več pri njih. Kljub temu ima Društvo Ključ v lasti stanovanje, ki predstavlja prostor, kamor se lahko žrtve za krajši čas prehoda preselijo, saj se pogosto zgodi, da nimajo druge možnosti. Namen programa je žrtvi pomagati pri novem začetku samostojnega življenja v družbi in vključitvi v socialno mrežo. To vključuje pomoč pri izobraževanju, vključitev v izobraževalni sistem in na trg dela ter podporo pri organizaciji prostočasnih dejavnosti. V celoti naj bi program žrtvi omogočil pridobitev vseh potrebnih kompetenc za uspešno vrnitev v družbo. Poleg tega, da program žrtvam omogoči vnovično življenje, preprečuje tudi vnovično viktimizacijo oseb, ki so utrpeli hude travme (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Društvo Ključ, 2022c; Ministrstvo za notranje zadeve, 2023a).

Graf 3.3.3.1 prikazuje število in spol žrtev trgovine z ljudmi, vključenih v projekt (Re)integracija v letih 2019–2023.

Graf 3.3.3.1: Število in spol žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v projekt (Re)integracija v letih 2019–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

Graf 3.3.3.2 predstavlja število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v projekt (Re)integracija v letih 2019–2023.

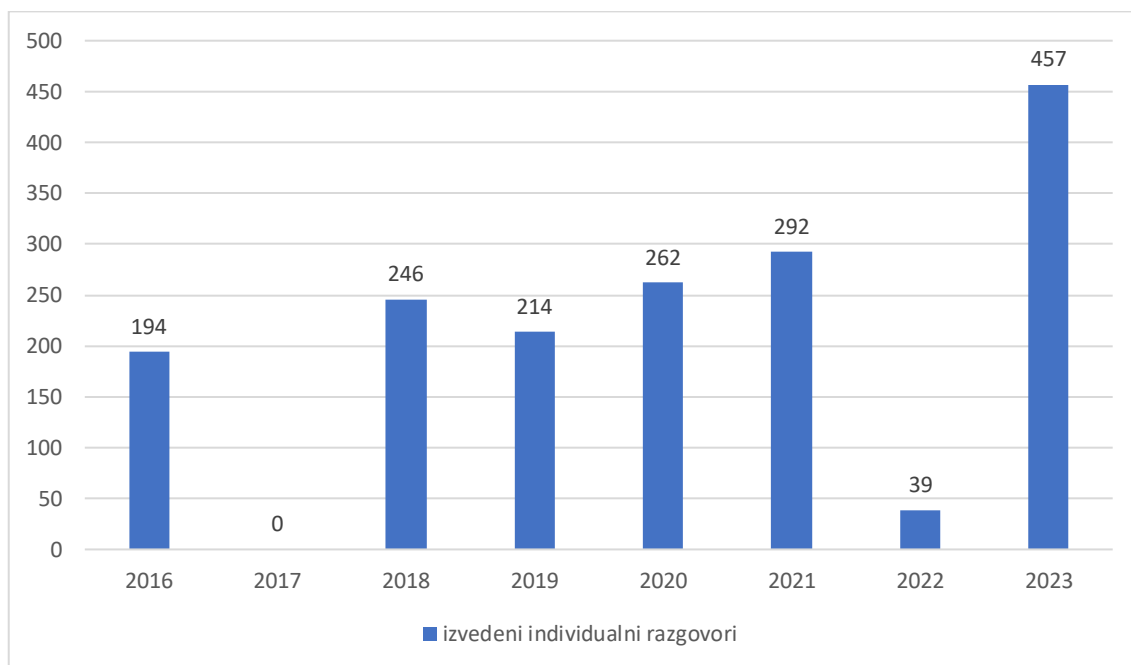
Graf 3.3.3.2: Število in državljanstvo žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji, vključenih v projekt (Re)integracija v letih 2019–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

3.3.4 Projekt PATS

Projekt PATS (prepoznavanje, pomoč in zaščita žrtev trgovine z ljudmi in/ali spolnega nasilja v azilnih postopkih) izvaja Društvo Ključ in vključuje informiranje žrtev trgovine z ljudmi, spolnega nasilja ali nasilja po spolu ter delo s prosilci za azil. V okviru projekta delavci Društva Ključ obiskujejo azilne domove, kjer osebe, ki se želijo zaščititi pred nevarnostjo, informirajo o pomembnih podatkih. Posameznike ozaveščajo jih o tem, na kaj morajo biti pozorni, na koga se lahko obrnejo, če potrebujejo pomoč, in kako naj ravnajo, če se izkaže, da so bili žrtve trgovanja z ljudmi v Sloveniji. Prav tako jim omogočijo prost vstop v različne programe pomoči (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Društvo Ključ, 2022f). Migranti so še toliko ranljivejši za trgovino z ljudmi, zato je delo v okviru projekta PATS izjemno pomembno. Društvo projekt izvaja prek individualnih

razgovorov s prosilci za azil. Pogovori so zasnovani tako, da so primerni za vse sodelujoče, pri čemer prilagajajo jezik in način komunikacije, in sicer odvisno od starosti, spola in specifičnih potreb posameznikov (Ministrstvo za notranje zadeve, 2023d).

Graf 3.3.4.1 prikazuje število izvedenih individualnih razgovorov s prosilci za azil, opravljenih v okviru projekta PATS v letih 2016–2023.

Graf 3.3.4.1: Število izvedenih individualnih razgovorov s prosilci za azil, opravljenih v okviru projekta PATS v letih 2016–2023 (Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)

Podatek o številu izvedenih individualnih razgovorov s prosilci za azil za leto 2017 ni znan.

3.3.5 Podpora osebam v prostituciji in pri izhodu iz nje

V Sloveniji je na področju trgovine z ljudmi največ žrtev na področju spolnega izkoriščanja. Program podpore osebam v prostituciji in pri izhodu iz nje je namenjen osebam, ki se prostituirajo, kar pomeni, da so lahko posledično tudi žrtve trgovanja z

ljudmi ali prostitucije. Program je usmerjen v zagotavljanje različnih oblik pomoči in podpore osebam, ki trenutno še niso pripravljene zaključiti svoje dejavnosti ali tega še niso zmožne. Prav tako je treba upoštevati, da morda še niso pripravljene deliti informacij o zlorabah, ki so jih doživele, zato je program organiziran tako, da lahko osebe prejmejo podporo tako osebno (v okviru srečanj s strokovnimi delavci) kot anonimno (prek telefonskih pogovorov, elektronske pošte ali družbenih omrežij). V okviru projekta jim strokovnjaki nudijo svetovanje, in sicer neodvisno od odločitve, ki jo oseba sprejme. Cilj je namreč ta, da Društvo Ključ omogoči podporo osebam, ki se prepoznajo kot žrtve trgovine z ljudmi oz. si želijo izstopiti iz svoje dejavnosti. V sklopu programa jim društvo nudi celostno oskrbo, ki temelji na njihovih potrebah. Strokovni delavci si v okviru programa prizadevajo za informiranje in ozaveščanje o načinih izboljšanja duševnega zdravja posameznikov, krepitev zadovoljstva in samospoštovanja ter predstavitev različnih možnosti podpore. Projekt izvaja Društvo Ključ in ga sofinancirata zdravstveno ministrstvo in migracijski urad (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Društvo Ključ, 2022e).

3.3.6 Celostna oskrba MOL

Program Celostna oskrba MOL je podoben programu krizne namestitve, saj v sklopu tega programa Društvo Ključ prav tako nudi petdnevno krizno namestitev osebam, ki jih policija (še) ni identificirala kot žrtve trgovine z ljudmi, a kljub temu potrebujejo umik od njihovega trenutnega položaja. Program je prav tako namenjen osebam, ki se ob koncu programa krizne namestitve ne odločijo sodelovati s policijo v kazenskem postopku, a vseeno potrebujejo dodatno pomoč in varno namestitev. Program financira Mestna občina Ljubljana (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024).

3.3.7 Prava zveza

Prava zveza je projekt, v katerem Društvo Ključ sodeluje še z društvom Legebitra, javnim zavodom Mladi zmaji, Društvom SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja,

Združenjem za moč in Društvom za nenasilno komunikacijo ter organizacijo Iz principa in DrogArt. Namen projekta je poleg medsebojnega izobraževanja tudi deljenje relevantnih informacij, prav tako pa tudi medsebojna podpora in pomoč pri zahtevnejših primerih. Cilj projekta je mladim omogočiti prepoznavanje različnih oblik nasilja, prepoznavanje lastnega nasilnega vedenja in sposobnost ustreznega ukrepanja v primerih nasilja. Projekt izvajajo od leta 2015 (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Društvo Ključ, 2022d).

Programi se izvajajo uspešno, vendar je ta uspešnost pogojena s financiranjem. Poleg financiranja je Društvo Ključ izpostavilo (intervju, 10. 6. 2024), da so lahko pri izvajanju programov pomoči uspešni le toliko, kot je uspešna policija, saj je njihovo delo tesno povezano. Policija je v določenih primerih pristojna za identifikacijo žrtev trgovine z ljudmi. Če žrtve ne identificira (če odmislimo žrtve, ki pomoč poiščejo same), humanitarne organizacije nimajo ciljne populacije za svoje programe. Več kot je prepoznanih žrtev, tem bolj je mogoče izboljšati programe pomoči.

3.4 Pomanjkljivosti obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji

V nadaljevanju bomo predstavili ključne izzive in pomanjkljivosti, s katerimi se srečujejo tako strokovni delavci kot žrtve trgovine z ljudmi v različnih fazah pomoči. Pomanjkljivosti programov ovirajo delo strokovnih delavcev pri izvajanju programov pomoči in negativno vplivajo na celostno okrevanje žrtev. Noben načrt pomoči ne more biti vnaprej popolno načrtovan, vendar lahko izpostavitve pomanjkljivosti v obravnavi omogoči osredotočanje na izzive, ki se pojavijo v postopkih nudenja pomoči, in njihovo lažje premagovanje. V Sloveniji se pomanjkljivosti najpogosteje pojavljajo na področju financiranja programov pomoči, prilagajanja programov strukturam travm in izkušenj žrtev ter na področju zdravstvene podpore (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024).

Pomanjkljivosti obravnave so tesno povezane s pomanjkanjem financiranja iz državnega proračuna, saj je financiranje omejeno na razpisne možnosti. Že prvi primer, ki ga bomo izpostavili, kaže na pomanjkanje prostorov za namestitev žrtev, ki nimajo prostora, kamor bi se umaknile. Z vidika lažjega in hitrejšega okrevanja žrtev bi bilo smiselno pridobiti večjo finančno podporo. Finančne težave se pojavljajo tudi v trenutnih programih, saj projekt (Re)integracija trenutno čaka na vnovično financiranje. Kljub temu da predstavlja enega od ključnih programov pomoči Društva Ključ, ga financerji že nekaj časa ne podpirajo. Ustrezna finančna pomoč omogoča lažje nudenje ustrezne pomoči, kar vodi v hitrejše in učinkovitejše okrevanje, po katerem se na koncu meri uspešnost programov (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024).

Poleg uspešnosti je od financerjev odvisno tudi izvajanje programov, saj morajo strokovni delavci pridobiti veliko potrditev za izvedbo določenih dejanj, ki so nujna za celostno oskrbo in okrevanje žrtev. Strokovni delavci Slovenske karitas so navedli, da v mnogih primerih presegajo okvir storitev, za katere prejmejo finance, zaradi česar morajo določene storitve zagotoviti sami, in sicer od omogočanja psihoterapevtskih obravnav do pripomočkov za lažje izražanje. Upravičeni stroški omogočajo le osnovno preživetje, težko pa omogočijo dostojno vključitev v program. Pomanjkanje financiranja strokovne delavce omejuje pri delu in jim ne omogoča dovolj svobode pri prilagajanju posameznim žrtvam. Kljub temu da vedno delujejo v interesu žrtev, potrebujejo več finančne podpore, kar izkazuje togost tega področja (Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024).

Naslednji sklop pomanjkljivosti se kaže v prilagajanju programov strukturam travm in izkušnjam žrtev. Strokovni delavci so med nudenjem pomoči opazili, da se profil žrtev spreminja. Tako niso več prisotne žrtve s potrebami, na katere so bili navajeni v preteklosti. V navezavi na to je programe težko sproti prilagajati žrtvam, ki so doživele drugačne travme, saj v preteklosti te niso bile tako pogoste. Trenutni sistem pomoči in podpore ni ustrezno urejen za sprejem žrtev prisilnega dela. Te žrtve predstavljajo nov izziv, saj humanitarne organizacije nanje še niso popolnoma pripravljene in jim tudi niso

prilagojene. Žrtve prisilnega dela so pogosto manj ogrožene v primerjavi z žrtvami spolnega izkoriščanja. Velikokrat imajo že urejeno dokumentacijo in dovoljenja, prav tako ne občutijo nenehnega strahu, zato ni mogoče opaziti tako veliko potrebo po stalni varnostni podpori, ki jo programi navadno nudijo. Nujno bi bilo razviti program pomoči, ki bi ustrezal tudi manj ogroženim posameznikom, kar bomo podrobneje obravnavali v poglavju o predlogih za izboljšavo obravnave. Ta pomanjkljivost predstavlja trenutni problem, vendar se nanaša na žrtve vseh oblik trgovine z ljudmi, ki bodo v prihodnosti morda v porastu (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024). Programe izvajajo že vrsto let in so uspešno integrirani v sistem pomoči, vendar je treba upoštevati, da ni mogoče vnaprej napovedati, s katerimi tipi žrtev in njihovimi travmami se bodo strokovnjaki srečali. Izzive je treba reševati sproti, saj se vse žrtve med seboj razlikujejo in ni mogoče imeti enotnega postopka, ki bi ustrezal prav vsem, ki se vključijo v programe (Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024).

Pomanjkljivosti obravnave je mogoče zaznati tudi na področju zdravstvene podpore žrtvam. Zdravstvena podpora je ključnega pomena za okrevanje žrtev, saj so te pogosto močno travmatizirane, mnoge se soočajo s hudimi duševnimi težavami in se borijo s težkimi oblikami odvisnosti. V tem je vidna sistemska pomanjkljivost, saj ni ustaljenega postopka za obravnavo oseb s hudo obliko odvisnosti. V programih, ki so na voljo žrtvam, velja ničelna toleranca do uporabe prepovedanih snovi in alkohola. Način oskrbe se oblikuje tako, da strokovnjaki upoštevajo vsak primer posebej in rešitve iščejo sproti. Programi za obravnavo oseb z odvisnostmi so zahtevni in imajo dolge čakalne dobe. Strokovni delavci so zaznali, da v zadnjih letih k njim prihajajo osebe, ki potrebujejo več kot le namestitev v varno hišo in osnovno varnost. Na uspešnost programov bi pozitivno vplival podpisan sporazum z zdravstvenim ministrstvom, kar bi omogočalo zagotavljanje psihiatrične pomoči izven klasičnega zdravstvenega sistema. To je še posebej pomembno, ker so mnogi posamezniki, vključeni v programe, tuji državljani brez urejenega zdravstvenega zavarovanja. Zaradi njihove varnosti in varnosti strokovnih delavcev bi dostop do psihiatrične pomoči koristil vsem udeleženiim (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024).

3.5 Predlogi za izboljšavo obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji

Pristopi k boju proti trgovini z ljudmi še vedno bolj poudarjajo pregon in kaznovanje storilcev, namesto da bi se osredotočili na podporo žrtvam. Ključno je, da pristojne službe zagotavljajo ustrezno pomoč in podporo žrtvam, in sicer neodvisno od tega, ali se odločijo za sodelovanje v kazenskem postopku. Zaščitne ukrepe je treba izboljšati z ozaveščanjem zlasti ranljivih skupin prebivalstva, ki so bolj izpostavljene tveganju, da postanejo žrtve trgovine z ljudmi. Strategije za preprečevanje morajo vključevati tudi ukrepe za odpravo temeljnih vzrokov in dejavnikov tveganja, ki povečujejo ranljivost teh oseb. Celoten boj proti trgovini z ljudmi je povezan z zakonsko ureditvijo v državi. Pomembno je zagotoviti usklajenost med predpisi za boj proti trgovini z ljudmi, migracijsko politiko in predpisi trga dela, pri čemer je treba upoštevati pristop, ki temelji na človekovih pravicah. Migracijska politika in politika boja proti trgovini z ljudmi morata zagotoviti, da žrtve trgovine z ljudmi niso neupravičeno obravnavane kot nezakoniti priseljenci. Vse, kar zadeva učinkovitost boja proti trgovini z ljudmi, posledično vodi v uspešno obravnavo žrtev (The Inter-Agency Coordination Group, 2017).

Prvi predlog za izboljšanje obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji je podaljšanje obdobja okrevanja v okviru programa krizne namestitve. To bi žrtvam omogočilo več časa za razmislek o nadaljnjih možnostih, ki jih imajo na voljo, predvsem o namestitvi v varen prostor, ki jo v nadaljevanju programa krizne namestitve izvaja Društvo Ključ. Prav tako je vključitev v program celostne oskrbe žrtev (varen prostor) še vedno pogojen s sodelovanjem s policijo in temelji na sodelovanju ter vzajemnem interesu. Ker sodelovanje s policijo v obdobju okrevanja ni nujno, bi bilo to obdobje smiselno podaljšati. Nekatere žrtve namreč po obdobju okrevanja morda še niso pripravljene sodelovati v kazenskem postopku in pričati. Treba je upoštevati visoko stopnjo travmatiziranosti žrtev, kar povzroča strah pred vnovično zlorabo. Žrtvam je treba omogočiti ustrezno daljše časovno obdobje za okrevanje in prilagoditev na novo situacijo, ki je bistveno drugačna od okoliščin, v katerih so bile izkoriščene za eno od

oblik trgovine z ljudmi (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024).

Na okrevanje žrtev vpliva tudi sodelovanje žrtve z uradnimi osebami, kot so policisti in sodni delavci, zato je ključno, da lahko žrtev tudi z njimi ustrezno sodeluje in ji to ne povzroča dodatnega stresa. Močno bi pripomoglo tudi dodatno izobraževanje in ozaveščanje sodnih delavcev. Trenutno je v Sloveniji znatno manj sodb, povezanih s trgovanjem z ljudmi, kot je identificiranih žrtev. Izobraževanje v tej smeri bi omogočilo boljše prepoznavanje neopaznih znakov trgovanja z ljudmi, boljše razumevanje žrtvine perspektive in razlogov, zakaj ta na prvi pogled morda ne deluje verodostojna. Sodni postopki so za žrtev velika obremenitev, zato bi ustrezen pristop v vsaki situaciji, vključno s sodelovanjem v kazenskem postopku, lahko znatno zmanjšal možnost za vnovično viktimizacijo (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024). Trenutno je najbolj razširjena oblika izkoriščanje prostitucije, čemur so tudi programi ustrezno prilagojeni. Poleg te oblike izkoriščanja je v velikem porastu prisilno delo. Humanitarne organizacije se vse pogosteje srečujejo z žrtvami, ki so bile izkoriščene za prisilno delo. Trenutni sistem pomoči ni ustrezno prilagojen temu tipu žrtev. Oblike trgovine z ljudmi in tipi žrtev se čez čas spreminjajo, zato se morajo ustrezno prilagajati tudi programi pomoči. Društvo Ključ poudarja potrebo, da bi bilo treba omogočiti drugačno in posebno namestitev, saj je trenutna pravila v varni hiši mogoče razumeti kot prestrogo za žrtve z nižjo stopnjo ogroženosti. V varni hiši je najpomembnejša varnost oseb, ki so tam nameščene, kar določa tudi stroga pravila. Ta pravila vključujejo poročanje osebju o vsakem odhodu in prihodu, za katerega je določena točna ura, prav tako je nujno javljanje na kontaktni telefon, ko oseba ni prisotna v hiši. Če se oseba na telefon javi ali prekorači določeno uro prihoda, strokovni delavci nemudoma kontaktirajo policijo in osebo prijavijo kot pogrešano. Vsa ta pravila so vzpostavljena z namenom zaščite žrtve, kar pospeši njeno okrevanje, saj je zanjo trenutni občutek varnosti ključen. Med drugim so to hkrati zahteve, ki začnejo osebo najhitreje omejevati. Ko oseba po določenem času ne vidi več potrebe po sledenju tem pravilom in jih začne kršiti, to strokovni delavci razumejo kot znak, da se oseba počuti

dovolj varno in je pripravljena za naslednji korak v procesu okrevanja. Zahteve, vključene v programe pomoči, so za žrtve prisilnega dela z manjšim občutkom strahu in nižjo oceno ogroženosti prej otežujoča kot v pomoč, zato jih pogosteje ne upoštevajo. Pravil ni mogoče spreminjati, saj predstavljajo temelj uspešnosti programov pomoči, zato bi bilo treba oblikovati sistem pomoči in ustrezen pristop k obravnavi žrtev, ki jih v Sloveniji trenutno še ni mogoče zaznati v večjem številu (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024). Strokovni delavci humanitarnih organizacij že v okviru obstoječih programov izvajajo dejavnosti, ki se skladajo s potrebami žrtev, vendar te ne spadajo v sklop upravičenih storitev, ki jih krijejo financerji programov. Programi pomoči ne smejo biti osredotočeni zgolj na žrtev, temveč tudi na širše okolje, iz katerega izhajajo. V navezavi na to je ključnega pomena kraj, iz katerega žrtev izhaja in kamor se bo po koncu obravnave morda želela vrniti. Veliko oseb postane žrtev trgovine z ljudmi zaradi iskanja načinov za zagotovitev boljšega življenja zase in za svoje bližnje. Ko pristojni organi osebe identificirajo kot žrtve trgovine z ljudmi, še posebej v tujih državah, te navadno nimajo možnosti stika z zunanjim svetom. V teh primerih je treba pomoč usmeriti k žrtvini državi izvora in njenim bližnjim, če strokovni delavci ocenijo, da bi to pozitivno vplivalo na žrtvino okrevanje. Slovenska karitas tako pomoč izvaja v sodelovanju z drugimi humanitarnimi organizacijami prek njihove mednarodne mreže. Taka razširitev bi omogočila celovito in obsežnejšo pomoč žrtvam trgovine z ljudmi, ki bi jo bilo mogoče izvajati v okviru samostojnega programa (Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024).

4 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V okviru zaključnega dela smo iskali odgovore na dve raziskovalni vprašanji. V nadaljevanju predstavljamo odgovore, ki jih je poleg analize obstoječe vsebine omogočila tudi izvedba intervjujev z dvema humanitarnima organizacijama, Društvom Ključ in Slovensko karitas, ki nudita neposredno pomoč žrtvam trgovine z ljudmi v Sloveniji.

RV₁: Kateri so glavni izzivi obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji?

Glavni izzivi obravnave žrtev trgovine z ljudmi v Sloveniji vključujejo predvsem pomanjkanje financ in s tem togost financerjev. Državna sredstva so namreč omejena in predvsem odvisna od razpisnih možnosti, vendar to vodi v nezadostno financiranje programov in storitev, ključnih za celostno okrevanje žrtev trgovine z ljudmi. Strokovni delavci morajo prav tako pridobiti veliko potrditev financerjev za izvedbo nudenja pomoči, kar omejuje njihovo sposobnost prilagajanja potrebam posameznih žrtev. To vodi v naslednji izziv. Struktura izkušenj in travm žrtev se spreminja, kar zahteva sprotno prilagajanje programov pomoči. Trenutni sistem nudenja pomoči ni ustrezno prilagojen žrtvam prisilnega dela, ki imajo drugačne potrebe kot žrtve spolnega izkoriščanja. Te trenutno predstavljajo večino žrtev, vključenih v programe. Še eno pomembno področje, ki povzroča dodatne izzive, je zdravstvena podpora. Žrtve so pogosto hudo travmatizirane, imajo resne težave z duševnim zdravjem in trpijo za različnimi oblikami odvisnosti. Obstoječi programi nimajo ustaljenih postopkov za ravnanje s posamezniki s hudimi odvisnostmi, kar še dodatno otežuje njihovo okrevanje. Rešitve je treba posledično pogosto iskati sproti, kar ni idealno. Sporazum z zdravstvenim ministrstvom bi omogočil okrepljeno psihiatrično podporo, kar bi znatno povečalo učinkovitost programov (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Slovenska karitas, 19. 7. 2024).

RV₂: Kako bi lahko izboljšali obravnavo žrtev trgovine z ljudmi?

Izboljšanje obravnave žrtev trgovine z ljudmi bi lahko dosegli z dodatnimi ukrepi. Prvi predlog je podaljšanje obdobja okrevanja v okviru programa krizne namestitve, kar bi žrtvam omogočilo več časa za premislek o nadaljnjih možnostih pomoči. Pomembno je upoštevati travmatiziranost žrtev in njihov strah pred vnovično zlorabo, zato bi daljše okrevanje pozitivno vplivalo na njihovo prilagajanje novi situaciji. Drugi predlog vključuje izobraževanje in ozaveščanje sodnih delavcev, saj sodelovanje z uradnimi osebami žrtvam ne sme povzročati dodatnega stresa. Boljše razumevanje trgovine z ljudmi in njenih žrtev bi pripomoglo k prepoznavanju subtilnih znakov in večji občutljivosti na njihove potrebe, kar bi zmanjšalo možnost za vnovično viktimizacijo. Uspešnost obravnave bi povečala tudi dodana oblika varne namestitve, ki bi se nanašala na potrebe manj travmatiziranih in ogroženih žrtev. Zajemala bi drugačna pravila in pogoje za namestitve in bi se prilagajala žrtvam, ki ne potrebujejo tako visoke stopnje varovanja. Programi pomoči ne smejo biti osredotočeni le na žrtve, temveč tudi na širše okolje, iz katerega izhajajo. Humanitarne organizacije že izvajajo dejavnosti, ki upoštevajo potrebe žrtev in njihove družine. Razširitev pomoči na žrtvino državo izvora in vključitev njenih bližnjih bi lahko pozitivno vplivali na okrevanje žrtev. Ta celostni pristop bi moral biti del samostojnega programa, ki bi zagotavljal širšo in celovitejšo pomoč žrtvam trgovine z ljudmi (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Slovenska karitas, 19. 7. 2024).

5 ZAKLJUČEK

Trgovina z ljudmi je kompleksno kaznivo dejanje, razširjeno po vsem svetu, ki se kaže v različnih oblikah izkoriščanja. Med temi oblikami so prostitucija in spolno izkoriščanje, kjer so žrtve pogosto ženske in dekleta, prisilno delo in delovno izkoriščanje, ki prizadene predvsem tuje delavce v sektorjih, kot sta gradbeništvo in kmetijstvo, ter prisilno beračenje, ki najpogosteje prizadene otroke in invalide. Poleg tega trgovina z ljudmi vključuje prisilno izvrševanje kaznivih dejanj, v kar so pogosto vpleteni otroci, in trgovino s človeškimi organi, tkivi in krvjo, pri čemer ranljive posameznike izkoriščajo za nezakonite odvzeme organov. Trgovina z otroki obsega prisilne poroke, nezakonite posvojitve in izkoriščanje otrok med migracijami, pri čemer so še posebej ranljivi brezdovski otroci in otroci brez spremstva. Vse te oblike izkoriščanja zahtevajo obsežno ozaveščanje, celovito ukrepanje in podporne programe za žrtve (Čurin, n. d.; Ministrstvo za notranje zadeve, 2023f).

Analiza obstoječe literature in podatki iz intervjujev kažejo, da žrtve trgovine z ljudmi potrebujejo obsežno pomoč zaradi dolgotrajnih travm in strahov. Ugotovili smo, da strokovni delavci k žrtvam pristopajo z razumevanjem, sprejemanjem in zagotavljanjem potrebnih informacij, ki žrtvam omogočajo, da lahko same odločajo o svoji poti okrevanja. Pomoč žrtvam se začne z njihovo identifikacijo, saj se same pogosto ne prepoznajo kot take, kar običajno ugotovi policija, prav tako se lahko žrtve najprej obrnejo po pomoč k nevladnim organizacijam. V Sloveniji Društvo Ključ in Slovenska karitas izvajata več programov pomoči. Krizna namestitev, ki jo izvaja Slovenska karitas, zagotavlja 30-dnevno varno okolje za okrevanje, psihosocialno pomoč in zdravstveno varstvo. Program varne namestitve Društva Ključ zahteva sodelovanje s policijo in ponuja dolgotrajno podporo, finančno pomoč ter varno bivališče. Projekt (Re)integracija pomaga žrtvam pri vnovični vključitvi v družbo z izobraževanjem in psihoterapijo, medtem ko se projekt PATS osredotoča na prosilce za azil in jih informira o razpoložljivi pomoči. Program za podporo osebam v prostituciji nudi svetovanje in podporo pri izhodu iz dejavnosti, program celostna oskrbe MOL pa nudi kratkoročno krizno

namestitev. Prava zveza omogoča sodelovanje z drugimi organizacijami za izobraževanje in podporo mladim (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Društvo ključ, 2022a, 2022c, 2022d, 2022e, 2022f). Vse te programe je treba ustrezno prilagoditi, saj se ob nudenju pomoči pogosto pojavijo izzivi in pomanjkljivosti. Ključni izzivi zadevajo pomanjkanje financiranja, težave s prilagajanjem programov različnim travmam žrtev in neustrezno zdravstveno podporo. Pomanjkanje financiranja omejuje delo strokovnih delavcev in ovira celostno okrevanje žrtev, saj morajo odgovorni za programe pomoči pogosto pridobivati dodatna sredstva ali storitve zagotavljati sami. Programi niso dovolj prilagojeni različnim tipom žrtev, zlasti ne tistim, ki so doživele prisilno delo, kar otežuje njihovo ustrezno obravnavo. Zdravstvena podpora je prav tako nezadostna, in sicer še posebej za žrtve s težkimi duševnimi težavami in odvisnostmi. To bi lahko izboljšala tesnejša povezava z zdravstvenim sistemom in specialisti. Predlagamo podaljšanje obdobja okrevanja v programih krizne namestitve, kar bi žrtvam omogočilo več časa za razmislek o nadaljnjih možnostih pomoči. Prav tako je treba okrepiti izobraževanje sodnih delavcev, saj so trenutni postopki pogosto obremenjujoči za žrtve in pomanjkljivo upoštevajo njihovo travmatizacijo. Poleg tega je treba prilagoditi programe pomoči, da bo mogoče ustrezno obravnavati tudi naraščajoče število žrtev prisilnega dela, saj trenutni sistemi niso prilagojeni njihovim specifičnim potrebam. Pravila za varnost v varnih hišah so pomembna, vendar bi morali razviti tudi bolj prilagodljive pristope za manj ogrožene žrtve. Celostna pomoč bi morala vključevati tudi podporo na širšem področju, kot je pomoč, povezana z državo izvora in žrtvinimi bližnjimi, kar bi lahko bistveno pripomoglo k njenemu uspešnemu okrevanju. Ta oblika pomoči bi pozitivno vplivala na obravnavo in bi jo bilo mogoče izvajati v okviru samostojnega programa (Društvo Ključ, intervju, 10. 6. 2024; Slovenska karitas, intervju, 19. 7. 2024).

Zaključiti je mogoče, da so programi pomoči v sistem pomoči v Sloveniji ustrezno vpeljeni in se prav tako uspešno izvajajo. Kljub temu vedno obstaja prostor za izboljšave, čemur smo z zaključnim delom nekoliko pripomogli. Navedene pomanjkljivosti in izboljšave lahko nadaljnjim raziskavam obravnave žrtev trgovine z ljudmi in programov pomoči pomagajo pri izpostavljanju dejavnosti, ki jih je mogoče in smiselno izboljšati.

V navezavi na slednje bi informacije lahko pridobili od oseb, ki so bile v programe vključene, ob čemer bi se sicer pojavila težava, povezana z zbiranjem informacij o teh osebah, ki jim je velikokrat zagotovljena anonimnost, prav tako bi s tem načinom zbiranja informacij tvegali sekundarno viktimizacijo. S tega vidika se ta način ne zdi primeren, bi bil pa za raziskavo koristen. V nadaljnjih raziskavah področja bi lahko informacije o programih pomoči pridobili še z drugega vidika, to je širitev vira podatkov za analizo. Izvedli bi lahko primerjalno analizo in v raziskavo vključili primere iz prakse drugih držav. S tem bi primerjali učinkovitost različnih pristopov in praks obravnave žrtev trgovine z ljudmi ter jih posledično vpeljali v sistem pomoči žrtvam trgovine z ljudmi v Sloveniji.

VIRI IN LITERATURA

- Berger Cardoso, J. in Fong, R. (2010). Child human trafficking victims: Challenges for the child welfare system. *Evaluation and program planning*, 33(3), 311–316. <https://doi-org.ezproxy.lib.ukm.si/10.1016/j.evalprogplan.2009.06.018>
- Bučar Ručman, A. in Frangež, D. (2014). *Zaključno poročilo raziskave: Analiza trgovine z ljudmi z namenom izkoriščanja delovne sile, trgovine z otroki, prisilnega beračenja in izvrševanja kaznivih dejanj*. Urad vlade RS za komuniciranje. <https://www.researchgate.net/publication/277197605>
- Bykerk, E. (11. 2. 2022). *The silenced minority: Sex trafficking of males*. Human Trafficking Institute. <https://traffickinginstitute.org/the-silenced-minority/>
- Clawson, H. in Dutch, N. (2008). *Identifying victims of human trafficking: Inherent challenges and promising strategies from the field*. ASPE. <https://aspe.hhs.gov/reports/identifying-victims-human-trafficking-inherent-challenges-promising-strategies-field-0>
- Crawley, F., Hadjipanayis, A., Michaud, P., Neubauer, D. in Stiris, T. (2018). Child trafficking in Europe: what is the paediatrician's role? A statement by the European Academy of Paediatrics. *European journal of pediatrics*, 177, 1419–1423. <https://doi.org/10.1007/s00431-018-3190-2>
- Čurin, S. (n. d.). *Trgovina z ljudmi – različne pojavne oblike in vidiki*. GOV.SI. http://vlada.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/trgovina/mag._S._Curin_-_kazenspravna_sola_2011.pdf
- Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ, UL L 101, 15. 4. 2011.
- Dobovšek, B. (2012). *Transnacionalna kriminaliteta: Študijsko gradivo*. Fakulteta za varnostne vede.

- Društvo Ključ. (2022a). *Celostna oskrba žrtev Tzl*. <https://drustvo-kljuc.si/nase-delo/kurativni-projekti/celostna-oskrba-zrtev-tzl/>
- Društvo Ključ. (2022b). *O Društvu Ključ*. <https://drustvo-kljuc.si/o-drustvu-kljuc/>
- Društvo Ključ. (2022c). *(Re)integracija*. <https://drustvo-kljuc.si/nase-delo/kurativni-projekti/reintegracija/>
- Društvo Ključ. (2022d). *Prava zveza*. <https://drustvo-kljuc.si/nase-delo/preventivni-projekti/prava-zveza/>
- Društvo Ključ. (2022e). *Podpora osebam v prostituciji in pri izhodu iz nje*. <https://drustvo-kljuc.si/nase-delo/kurativni-projekti/podpora-osebam-v-prostituciji/>
- Društvo Ključ. (2022f). *PATS UNHCR*. <https://drustvo-kljuc.si/nase-delo/preventivni-projekti/pats/>
- Drydakis, N. (2023). Forced labor and health-related outcomes. The case of beggar children. *Child abuse and neglect*, 146, 1–17. <https://doi-org.ezproxy.lib.ukm.si/10.1016/j.chiabu.2023.106490>
- European Commission. (n. d.). *Migration and dome affairs: Slovenia*. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/together-against-trafficking-human-beings/eu-countries/slovenia_en
- Gawronska, S. (2019). Organ trafficking and human trafficking for the purpose of organ removal, two international legal frameworks against illicit organ removal. *New journal of European criminal law*, 10(3), 205–317. <https://doi-org.ezproxy.lib.ukm.si/10.1177/2032284419862387>
- Greta. (2014). *Poročilo o izvajanju Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi v Sloveniji*. GOV.SI. https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/UKOM/Boj-proti-trgovini-z-ljudmi/Dokumenti/Zakonodaja/THB_GRETA_porocilo_2013.pdf
- International Labour Organization. (n. d.). *What is forced labour?*. <https://www.ilo.org/topics/forced-labour-modern-slavery-and-trafficking-persons/what-forced-labour>

- Karitas. (2021). *Kam po pomoč*. <https://www.karitas.si/pomoc/pomoc-zrtvam-trgovine-z-ljudmi/kam-po-pomoc/>
- Kazenski zakonik (KZ-1). (2012, 2015, 2016, 2017, 2020, 2021, 2022, 2023). *Uradni list RS*, (50/12, 54/15, 6/16, 38/16, 27/17, 23/20, 91/29, 95/21, 186/21, 105/22, 16/23).
- Kocjančič, K. (2019). Prisilne poroke kot varnostna grožnja: Študija primera Združenega kraljestva. *Varstvoslovje*, 21(3), 264–282.
<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-PC5STB9A>
- La Strada International. (n. d.). *Human trafficking*.
<https://www.lastradainternational.org/human-trafficking/>
- Magugliani, N. (2023). Trafficked adult males as (un)gendered protection seekers: Between presumption of invulnerability and exclusion from membership of a particular social group. *International Journal of Refugee Law*, 34(3–4), 353–372.
<https://doi.org/10.1093/ijrl/eeac030>
- Marburger, K. in Pickover S. (2020). A comprehensive perspective on treating victims of human trafficking. *The Professional Counselor*, 10(1), 13–24.
<https://eric.ed.gov/?id=EJ1251005>
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2017). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2016*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2018). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2017*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2019). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2018*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>

- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2020). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2019*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2021). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2020*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2022). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2021*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2023). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2022*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi. (2024). *Poročilo Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2023*.
<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2016). *Priročnik o identifikaciji, pomoči in zaščiti žrtev trgovine z ljudmi*. <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2023a). *Akcijski načrt za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2023–2024*. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/SPBTL/POROCILA/Akcijski-nacrti/Akcijski-nacrt-2023-2024.docx>
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2023b). *Boj proti trgovini z ljudmi*.
<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>

Ministrstvo za notranje zadeve. (2023c). *Medresorska delovna skupina*.

<https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/medresorska-delovna-skupina-za-boj-proti-trgovini-z-ljudmi/>

Ministrstvo za notranje zadeve. (2023d). *Pomoč in zaščita žrtev trgovine z ljudmi*.

<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/boj-proti-trgovini-z-ljudmi/pomoc-in-zascita-zrtev/>

Ministrstvo za notranje zadeve. (2023e). *Trgovina z ljudmi je kompleksno kaznivo dejanje*.

<https://www.gov.si/novice/2023-06-13-trgovina-z-ljudmi-je-kompleksno-kaznivo-dejanje/>

Ministrstvo za notranje zadeve. (2023f). *Trgovina z ljudmi*.

<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/boj-proti-trgovini-z-ljudmi/trgovina-z-ljudmi/>

Policija. (18. 10. 2019). *Vseevropska preventivna kampanja ob 18. oktobru, evropskem dnevu boja proti trgovini z ljudmi*. <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/101199-vseevropska-preventivna-kampanja-ob-18-oktobru-evropskem-dnevu-boja-proti-trgovini-z-ljudmi>

SBDW Law. (23. 3. 2022). *5 ways human traffickers recruit victims*.

<https://www.sbwlaw.com/blog/5-ways-human-traffickers-recruit-victims/>

Schönhöfer, J. (2017). Political determinants of efforts to protect victims of human trafficking.

Crime law social change 67(2), 153–185. <https://doi.org/10.1007/s10611-016-9643-5>

Slovenska filantropija. (29. 10. 2018). *Boj proti trgovini z ljudmi – širjenje informacij je orožje*

proti izkoriščanju. <https://www.filantropija.org/2018/10/29/boj-proti-trgovini-z-ljudmi-sirjenje-informacij-je-orozje-proti-izkoriscanju-3/>

The Inter-Agency Coordination Group. (2017). The gender dimensions of human trafficking.

The Inter-Agency Coordination Group against trafficking in persons, (4), 1–3.

<https://icat.un.org/publications>

Zakon o ratifikaciji Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti

ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu

organiziranemu kriminalu (MPTLMOK). (2004). *Uradni list RS – Mednarodne pogodbe*, (48/04).

IZJAVA O AVTORSTVU IN ISTOVETNOSTI TISKANE IN ELEKTRONSKE OBLIKE ZAKLJUČNEGA DELA

ZD-2

IZJAVA O AVTORSTVU IN ISTOVETNOSTI TISKANE IN ELEKTRONSKE OBLIKE ZAKLJUČNEGA DELA

Ime in priimek študent-a/-ke: ANA TIEGL

Študijski program: VARSTVO SLOVJE, UNI

Naslov zaključnega dela: OBRAVNAVA ZRTEV TRGOVINE Z LJUDMI
V SLOVENIJI

Mentor: IZR. PROF. DR. DANIELA PRANJEŽ

Somentor: /

Podpisan-i/-a študent/-ka ANA TIEGL

- izjavljam, da je zaključno delo rezultat mojega samostojnega dela, ki sem ga izdelal/-a ob pomoči mentor-ja/-ice oz. somentor-ja/-ice;
- izjavljam, da sem pridobil/-a vsa potrebna soglasja za uporabo podatkov in avtorskih del v zaključnem delu in jih v zaključnem delu jasno in ustrezno označil/-a;
- na Univerzo v Mariboru neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico ponuditi zaključno delo javnosti na svetovnem spletu preko DKUM; sem seznanjen/-a, da bodo dela deponirana/objavljena v DKUM dostopna široki javnosti pod pogoji licence Creative Commons BY-NC-ND, kar vključuje tudi avtomatizirano indeksiranje preko spleta in obdelavo besedil za potrebe tekstovnega in podatkovnega rudarjenja in ekstrakcije znanja iz vsebin; uporabnikom se dovoli reproduciranje brez predelave avtorskega dela, distribuiranje, dajanje v najem in priobčitev javnosti samega izvirnega avtorskega dela, in sicer pod pogojem, da navedejo avtorja in da ne gre za komercialno uporabo;
- dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v zaključnem delu in tej izjavi, skupaj z objavo zaključnega dela;
- izjavljam, da je tiskana oblika zaključnega dela istovetna elektronski obliki zaključnega dela, ki sem jo oddal/-a za objavo v DKUM.

Uveljavljam permisivnejšo obliko licence Creative Commons: BY NC ND (navedite obliko)

Kraj in datum: Ljubljana, 16.8.2024

Podpis študent-a/-ke:

Ana TiegL